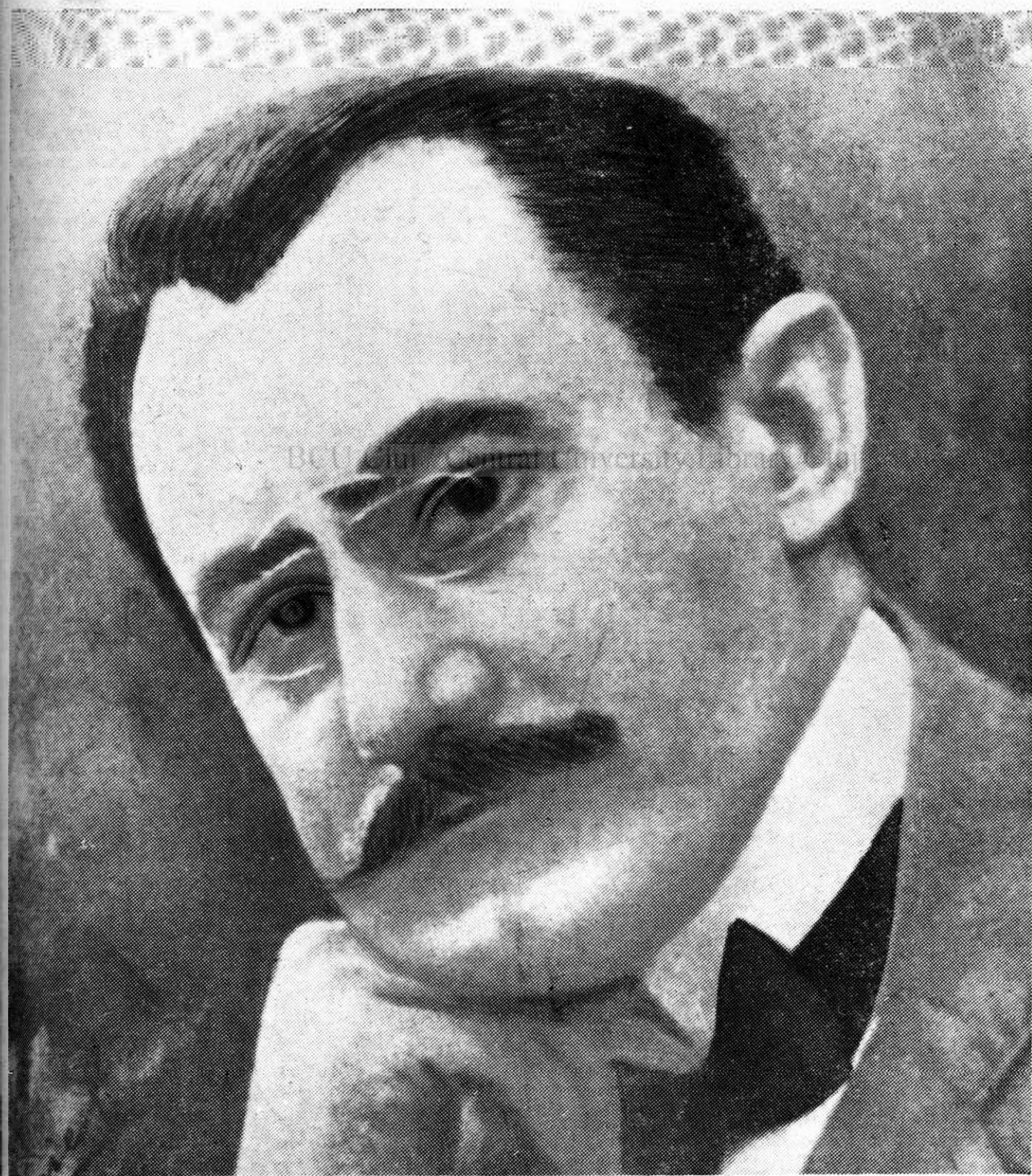

10084

Universul Literar

Anul XLV Nr. 36
1 Septembrie 1929
5 Lei

BCU Cluj - Central University Library

HARALAMB LECCA

C t i t o r i i

HARALAMB G. LECCA

de MIHAIL MORA

Din inițiativa și cu sacrificiile tânărului scriitor Victor Bilciurescu, autorul noului romanțe „In fânul de curând coșit” și al duioaselor povestiri „Firave”, apăruse „Revista Nouă”, una din publicațiile cele mai frumoase scrise și mai îngrijit tipărite, din câte au răsărit, au luminaț și au ajuns în literatura românească.

Când oare s'a mai strâns în juru unei reviste, flancând o personalitate genială ca Hașdeu, o falangă de oameni de valoarea lui Ion Ghica, V. A. Urechia, Dem. A. Sturdza, Delavrancea, Vlăduță, Ionescu-Gion, Racoviță (Sfinx), Th. D. Speranția, Gheorghe din Moldova și alții alții?

Ilustrată de Jiquidi, părintele caricaturii în tiparul nostru modern, „Revista Nouă” ținea piept „Convorbirilor Literare”, impunător alimentată de Maiorrescu, Carp, Th. Rosetti, Pogor, Iacob Negruzzi, Eminescu...

Nu vom reaminti întrecerea lor în frumos și cugetare, nici ostilitățile polemice mergând până la inspirații neegalate de atunci.

Într-o zi, în josul unei poezii apare un nume nou: Haralamb G. Lecca.

Colaborarea sa este tot mai activă, și la moartea lui Hașdeu, care dăduse lăgădueli atât de strălucite, dela care a rămas acel:

„N'avoire personne aimé, c'est le comble [du crime].”

Haralamb Lecca publică în „Revista Nouă” una din meditațiile cele mai impresionate, inspirația unui poet vibrant la căpătâul rece al unei poete...

„Literatura și Artă Română”, își face intrarea în cultura națională, în toaletă fină, în pantofi de mătăasă, introdusă cu tact și eleganță de criticul Pătrașcu și escortată de o pleiadă de înalți caracterizați prin frunzașii săi Ollănescu-Ascanio și Duiliu Zamfirescu.

Revista anunță un premiu — 200 lei, dacă memoria e credincioasă — pentru cel mai bun poem.

Premiul revine lui Haralamb G. Lecca.

O colecție de poezii „Prima”, e reședă urmată de „Secunda”, premiată de Academia, pe vremea când concurența funcțională între opere de ceva mai mult preț decât unele din cele de astăzi.

De aci înainte, fecunditatea talentului său merge progresiv. Poezie, teatru, proză, Lecca scrie, publică, reprezintă, trecând pe primul plan calitativ și cantitativ.

Cantitatea nu i s'a tăgăduit niciodată, fiindcă conștientul nu poate fi răpus de vorbe.

Calitatea? Rareori un scriitor care s'a împus, a fost mai criticat și mai contestat.

Pricina trebuie căutată în două direcțiuni.

Pe de o parte, natura, temperamentul scriitorului. Lecca n'avea nimic de boem în el. Cafenelele nu l-au văzut niciodată, Lecca nu avea prietenii întinse, deși era, când era, un admirabil prieten.

ten, Lecca era, aparent, rece. Așa îl vedeau cei mai mulți. Puțini au avut prilejul să-i simtă căldura. Deci, un izolat. Și izolarea nu e magnetică.

Pe de altă parte, Lecca eșea din comun. Sursa poeziei sale era nesecabilă și de rară calitate. Versul, impecabil Rîma, de o ușurință și de o bogăție de esența lui Edmond Rostand. Cu ritmul, cu rîma, cu variația versurilor, se juca.

Din aliajul acestor virtuți poetice eșea o producție, cărora cei incapabili s'o priceapă sau s'o atingă îi imputau: nenatural, forțare, manierisim, fanfaronadă — și mai ales răceală.

Înalt și subțire, combat puțin, cu părul creț, cu ochelari, cu mersul continuu, riscând să spargă grupurile de pietoni, econom la vorbă și la răs, el făcea impresia unei structuri amorfe. Sugestia de aceasta, sau speculând aparența, rivalii îl caracterizau poezia ca o negațiune a sufletului, ca o poleială — discutabilă și aceeași pentru ei — sub care nu se găsea nici un miez de sensibilitate pătrunzătoare, tulburătoare, înălțătoare.

Nimic mai denaturat de cât aceasta judecată, în contra căreia Lecca n'a reacționat niciodată, fiindcă natura lui era așa, în cât disprețul ce-i opunea, ar fi rămas același în fața unei laude meritate sau exagerate.

În opera sa vastă, unde doza de monotomie este mai mică decât la oricare alt poet, sunt accente de o adâncă emotivitate. Amorul, moartea, amăgirea, gâna întreagă a etapelor sufletestii, au în el un interpret avântat și impresionant. Chiar când rămâne mai obiectiv, în poeme de rară frumusețe, acțiunea, dialogurile, nu împiedică izbucnirile sentimentale, admirabil scoase dintr-o liră atât de fină.

Lecca are sonete demne de antologie, și totuși s'au văzut critici scăzându-le meritul, din considerația că scriitorul, om de gust, le ilustra singur, în chip delicios...

O altă notă distinctivă pentru acest poet este ușurința cu care trece printre stările extreme. Duioșia, ironia, apostrofa, meditațiunea, sarcasmul, balada, mdrigalul, epigrama, oda, idila, alternează pe aceeași pagină, adesea în aceeași poezie, când suav, când sguduitor, când dispunând, când întristând, schimbând rezonanțele în suflet cu o agilitate naturală, nebănuită și neîntrecută.

Lecca a scris și teatru, cu aceleași calități, cu aceleași împușări.

„Casta-Diva”, „Jucătorii de cărți”, „Căminii”, „Suprema Forță” au procurat teatrului românesc multe serii, au dat spectatorilor multe clipe de desfătare literară, de amuzament senin, de emoțiune profundă.

Pentru că personajele lui nu vorbeau ca la piață, deși n'alunecau în pedantism, — n'avea stilul natural.

Pentru că replicile cădeau scurte, tăioase, ca lamele eșafodului, — era ceva artificial.

Pentru că un tată, care jucase cărți

fără să fure, își impușca fiul, primindu-l că fură ca să joace, — cazul e anormal și nu oferea câmp pentru un conflict dramatic.

Pentru că femeia care iubise până greșală rezistă totuși celor mai penibile încercări ale soartei. — suprema forță era greșit întreruptă în ea.

Și, pentru că Lecca își imitălează pe „Cancer la inimă”, cei cari nu știu deșartă două silabe și s'acordează caful cu subiectul, nu au vreme, — pricepere — să analizeze lucrarea, de au bunul gust și spiritala inspirație să l'întrebe de ce n'a botzeat-o „Tuse măgărească”.

Teatrul Național face rău că nu reține din piesele lui Haralamb Lecca. Autor românii nu trebuie supuși numai generației lor. În cazul când aceasta i-a plăcut și i-a încurajat, verdictul se cuvine să fi verificat prin consultarea urmașilor, pe treu a le fixa locul definitiv în timp. Că ei n'au satisfăcut pe contemporani, în fiecare se impune spre a se vedea dacă mintea și talentul lor nu anticipau asupra epocii.

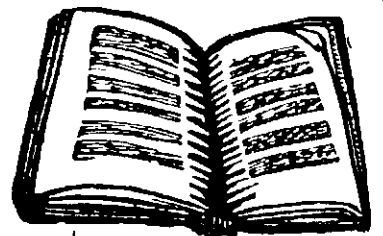
Am siguranța că astăzi, puritatea stilului, ingeniozitatea replicilor, finalitățile neprevăzute, conflictele tragice, această coacerea a gustului cu care se desfășoară acțiunile, ar cuceri și mai mult decât altădată, publicul de astăzi savurând — bine sau rău, e altă chestie — toată calitățile mai puțin evaluate în vremea creațiilor lui Lecca.

Haralamb Lecca a scris și proză. Au nuvele interesante prin gradarea subiectului și prin eleganța formei.

Dar ceace nu vor uita niciodată cei cari au avut norocul să-l asculte, sunt conferințele sale la Ateneul Român din București și la cele din provincie.

Contrastul, pentru a sublinia deosebitrea dintre ce este și ce trebuie să fie, și ironia, ca rețetă în contra anomaliilor voite sau tolerate, rareori au avut un mănuiitor mai ager, dând lovituri mai reușite și răind mai adânc. „Ei — români; noi — românii —”, una dintre conferințele lui, este o sângeroasă satiră, canava superioară, la care nu reușesc să se ridice criticile zilnice în contra curenturilor sociale de tot felul.

Consacrările literare sunt supuse revizuirilor vremii. Când va veni rândul opereii lui Haralamb Lecca, valua sa fermă prin ea însăși, se va impune pe o treaptă mai sus de cât provizoratul de la tot confimporanilor, judecatori de o remarcabilă relativitate

AMINTIRI DESPRE HARALAMB LECCA

Am văzut pentru prima oară în una din ședințele de la *Revista Nouă* a lui Hașdeu.

Pe atunci ședințele se țineau în fiecare sâmbătă seară, într-o odăiță din fund, a casei de mult dărămate, a vechii literaturii Socec. Eu eram un copil andru care-și trecuse de-abia bacalaureatul și fusese introdus acolo sub aripa protecției a lui Ionescu-Gion, pentru câteva „poezie” pe care mi le descoperise într-un caet, la liceul Sf. Gheorghe, unde mi fusese profesor. Hașdeu, marele Hașdeu, trona în lumina scârpătoare a „spiritelor” sale, — și da vorbe de duh, și ca spirite în sensul spiritist al cuvântului, — într-un aeropag din care făcea parte Istrati, Gion, Speranța, uneori Călavrancea și mai în umbră Tînc, Vasile Cosmovici, Dem. Moldoveanu, Sc. Orășanu și mulți alții. *Revista* pierduse pe Văluța, — plecat la „Viața” cu doctorul Creche; Victor Bîlculescu, fondatorul ei se retrăsese și se împlinea un an dela moartea lui Odobescu. Hașdeu trona în polemicele omerice cu Toni Bacalbașa, rășnit parcă anume ca să ațâțe verba autorului lui „Sic Cogito”, și să-l mai învelească, abătându-l de la obsesia a-mintire a morții fiicei sale Iulia.

Pe atunci Lecca era unul din zeii cerului. Îl știam la Paris, îmi pare, într'al treilea an de medicină, de unde cu o regularitate, nici o dată desmințită, soseau manuscrisurile lui, poeme de câte 1 și 3 sute de versuri. Cu ce religiozitate desfăcea Hașdeu picul și citea... Simțeam că o parte din dragostea lui pentru poezia care a fost Iulia, se revărsa acum asupra lui Haralamb, și că acești doi poeți erau logodnicii inimii lui. Emil Conduț, — astăzi șeful serviciului stărei civile din București, pe-atunci candidat la teatru și declamând *Noaptea de Octombrie*, — era secretarul revistei și lui îi încredința Hașdeu manuscrisurile pentru tipar, cu același vădită dragoste pentru Lecca.

— Să-l pui la loc de frunte, cum i se cuvine!..

Și în diabolică vervă a lui Hașdeu, în atmosfera blândă a lui Istrati, prin glasul lui Speranța sau al lui Gion, mereu ațâțând câte un amănunt despre tânărul poet, și Lecca, se înălța, creștea în faimă, ca un oracol în odăița din fund de la Socec.

Acolo, mi-a apărut poetul, în carne și oase într-o seară de primăvară.

Venea din Paris. Era tânăr, — mai tânăr de cum mi-l închipuisem, — subțire și nalt, cu muștața subțire-subțire, și buze subțiri. Ne-a citit „Actrița”, — da, nu greșese cumva titlul, — un poem care începe cu un dialog cu primăvara, — și ne-a prins cu melodia versului frumos turnat și inteligent citit. Hașdeu îl sărbătorea, — după cum l'a sărbătorit puțin după aceea în prefața ce l'a scris-o la primul volum de versuri. În seara aceea de entuziasm, se cheltuiră mai multe halbe de bere, — iar Hașdeu, în vervă ca nici când era ca părimintele biblice os și oase, — după cum l'a sărbătorit puțin după aceea în prefața ce l'a scris-o la primul volum de versuri. În seara aceea de entuziasm, se cheltuiră mai multe halbe de bere, — iar Hașdeu, în vervă ca nici când era ca părimintele biblice os și oase, — după cum l'a sărbătorit puțin după aceea în prefața ce l'a scris-o la primul volum de versuri.

Când *Revista Nouă* dispăru, cenașul se risipi, cu rare reînălțări la câte o masă în casa-castel a lui Ionescu-Gion, în strada Bucencei, — o casă frumos construită, cu colțuri de umbră și răcoare, în bibliotecă împunătoare și sofale turco-orientale. Un fecior bătrânior, sfătos și prietenos, ne întâmpina de la poartă ca pe un copil al casei, și parcă era în com-

plot cu noi în toate drăcoveniile Pegasului nostru. Câteodată venea și Hașdeu, une-ori Istrati, în totdeauna Lecca, și mai veneau Radu D. Rosetti și Cincinat Pavelescu. După masa luată în sufrageria largă din subsol și într-o beție de flori aranjate printre tacâmuri, — când treceam sus, începeau orgiile... de versuri... de vise, cântate ori declamate cu tot entuziasmul tinereții. Venea uneori și Aristizza Romanescu ori Ana Ciupagea, din când în când svârlea o epigramă, și seratele se sfârșeau în chicotiri vesele, cu acelaș fecior care ne întovărășea până la poartă, poleit și el parcă de belsugul nostru poetic.

Am uitat numele feciorului după cum am uitat și toate amănuntele întrunirilor noastre de-atunci. Oh! dac'ași fi avut obiceiul notițelor „pro memoria”, câte și câte nu s'ar putea spune din reuniunile acestea de la „*Revista Nouă*” și dela Gion și ce de-a învățătură n'am putea trage ca un contrast cel puțin, cu ceea ce reprezintă astăzi critica și modul de a privi pe scriitori. Un Hașdeu, marele

H. G. LECCA (caricatură)

Hașdeu plecându-se până la cel mai slab cîrpiț de vrabie, ca să pue în relief ce-i place și să încurajeze. Un Gion, preferând să pară naiv și „necunoscut” de cât să tae avântul și încrederea debutantului care-i cere părerea... Ce cumplit contrast față de judecătorii acri de-acum tăindu-și propria lor persoană și negând tot ce există, prezumptiv și lenași, incapabili să îmbrățișeze o operă și s'o adânciască... Maiorescu și cercul de la „Junimea” și-au avut povestitori în Panu și Iacob Negruzzi; — Hașdeu și cercul său, au dispărut fără adnotatori... Și astăzi vorbind de Lecca, nu pot trece mai de parte fără să deplâng lipsa aceasta. — căci, — dacă m'ar ajuta cel puțin mai bine memoria, câte n'ar fi de zis despre încheierea lui ca artist, mulțumită atmosferei aceleia de simpatie și lumină care la înaripat în primele lui volume de versuri și primele lui piese... Dar istoria literaturii noastre de astăzi nu se mai scrie de cât cu ură, nu cu religiozitatea critice de altă dată.

La Iași, în timpul refugiului... iarna... Îl văd și acum, drept, marșal în uniformă-i de căpitan de artilerie. Auzisem că-i bolnav, și mă bucuram sperând că toate zvonurile sunt neadevărate... Regimentul lui era în rețacere la Podul I-lacei, și îmi povestea scurte scene din război. Dar cuvintele veneau greu, tără-

găna'te, nesigure, semn al unui rău care nu iartă, confirmând din nenorocire toate zvonurile. Îl priveam și simțeam chinurile unei cumplite sfâșieri... El, Lecca Haralamb... ajuns aci... atât de curând... Și-mi aminteam și o altă latură a energiei lui, dragostea lui pentru armată, mândria de a fi ofițer, bucuria cu care pleca în vrămuri la manevre, și stăruința pe care o punea ca să nu scape nici una... Mă uitam la el și nu-mi venea să cred... Poate... cine știe.

Dar nu mult după aceea, vara, îl reînălțăm în Iași refugiului, îmbrăcat civil de astădată, vorbind și mai greu și spunându-mi rece că e osândit, că moare...

Apoi...

Boala își arunca perdelele-i negre. Scripitoarea-i inteligentă admiea mângăierea unei amăgiri... și Lecca nu mai vorbea de moarte. Alintătoare și dulce, soția lui îl întărea în gândul vindecării, și el se lăsa convins... Îl plîngeam pe el și-i admiram soția, o admiram și o plîngeam... Apoi nu ne am mai văzut. Și veni moartea, cum fatal trebuia să vie, și vestea morții lui trecu iute, ca și vestea înmormântării...

Și a plecat tot grăbit, cum obicinuia să nu-și aștepte niciodată prietenii, când se opreau cumva în stradă. Și n'a fost timp nici de peletinaj acasă la el nici de o cinștire întreagă... Un rând la gazetă confuz, și acela, vestind pe a doua zi ceremonia când ea se făcea chiar în ziua aceea... Un ultim adio cu foarte puțin prietenă lângă el și cu o culpabilă desinteresare din partea autorităților și a Teatrului.

LUDOVIC DAUS

NOTE BIO-BIBLIOGRAFICE

Născut la 1873 în Caracal. Doctorand în medicină, doctor în litere, licențiat în drept. A început cariera literară cu versuri. Primele versuri le-a publicat în *Revista Nouă* la 1893. Întâiul volum de versuri, intitulat *Prima* a apărut în 1895; al doilea: *Secunda*, a fost premiat de Academie în 1896. În urmă a început să scrie piese: *Costa Diva*, premiata de Teatrul Național din București, *Juătorii de cărți* în 1899, cu care ocazie i s'a oferit Bene-Meremii; *Suprema forță* în 1900, care a fost premiata de Academie; *Căinii* în 1902 și *Cancer la inimă*. Toace aceste piese au fost reprezentate pe scena Teatrului Național din București, cât și în provincie.

În acest timp a mai publicat două volume de versuri: *Sexta* și *Octava*, aceasta din urmă cumpusă numai din sonete.

Ultimele d-sale scrieri sunt două volume de poezii, unul intitulat *Simpla*, celalt cu subiect biblic, intitulat *I. N. R. I.* Netipărite are două piese: *Vaj lor* și *Toate trec*.

H. G. Lecca a mai făcut o serie de traduceri, mai ales din clasicii francezi și englezi. A fost și director al teatrului Național din Iași, secretar al societății oamenilor de literă și colaborator la revista „Arta și literatura română” a d-lui Olănescu Ascanio. A ținut și mai multe conferințe interesante la Atenul din București.

A murit în 1918 și a fost înmormântat la București în cimitirul Belu.

P O E Z I E

I. U. SORICU

C R A I N O U

Veniți ! Cântarea biruinței
Cutremură pământ și mare,
Pe cerul visurilor noastre
Crai nou strălucitor răsare.

Senină, în adîncul țărnei
Pătrunde raza lui fierbinte,
Lumina-i binecuvîntată
Deșteaptă morții din morminte.

Veniți voi toți, care prin veacuri,
Ca niște magi opriți în cale
Cu flacăra credinței în suflet,
V-ați ofilit în dor și'n jale.

Se sbate'n matca lui Căpușul
Și'n undă freacă oțelul :
Pe malurile înviate
Răsar oștirile lui Gelu

In foc de răsărit de soare
Își spală ochii plânși și fața
Cei adormiți de ani o mie
Azi vin ca să-și trăiască viața.

Pe urma lor bătrânul Doja
Cu oastea de țărani învie
Și roada singelui adună
In chiote de bucurie.

Osana ! Peste văi și dealuri
Sbucnesc în freacă nou stejarii,
Acolo, pe câmpia Turdei
Se scoală mândri căciularii.

30 Octombrie 1918

Măria Ta, Mihai Voevoade,
Se duc dușmanii scoși din fire
Și ce cuvinte să ne-alegem
Ca să cântăm a Ta mărire ?

E foșnetul uscatei frunze
In blânda toamnă'ntârziată ?
Cad lanțurile, și la Bălgrad
Se sparge roata blestemată.

La Tehea ! Soarelui dreptății
Veniți să ne'nchinăm cu toții,
La sărbătoarea biruinței
Aleargă, Iancule, cu Moții !

Auzi la Blaj chemare nouă
Din turnul catedralei sfinte :
E Secăreanu și Andreica
Și cu tribunii tăi, Axinte !

De sus, învingător Arhanghel
Rostește iar Bărnul cuvântul.
De pașii armiei române
Tresare'nviorat pământul.

Veniți voi toți ce'n dorul vieții
Pătruns-ați moartea cu pustiul,
Cari ați cuprins, ca frați de-o mamă,
Cu brâu de flacăra Sibiu.

Eroi, cari ați făcut la Cerna
Din pieptul vostru metereze
Și-ați înfrățit pe veci cu iadul
Puhoi de cete bavareze.

Voi toți, cari hoardelor păgînă
Le-ați pregătit din sânge baia,
Viteji fără noroc in lupte,
Voi cei căzuți la Turtucaia.

Voi mucenici ai suferinței
Răpuși de foame, frig și boale
A vindecării sfîntă rază
Spre noi își face astăzi cale.

Cu zimbetele dulci pe buze
Aduceți iarăș copilașii
Să-și vadă, duși de duhul morții,
Cum fug cu groază ucigașii.

Veniți să preamărim izbânda
Atîtor năzuințe sfinte !...
Nemărginită e puterea
Și îndurarea Ta, Părinte !

Tăria valurilor mării
Spre'naltul cerului pornite,
Căldura soarelui de vară
Tu gurei noastre o trimite.

Ca să vestim cu glas de tunet
In lumile înfiorate
Sosirea sărbătoarei sfinte
De zece veacuri așteptate :

— Cu noi e Dumnezeu, vestiți-i
Mărirea Lui în cânt și'n flamuri,
Cu noi e Dumnezeu, pricepeți
Și vă plecați în față-I, neamuri !

C Â N T E C E

I

Intâiul trandafir,
A'mbobocit afară:
Intâiul trandafir,
A sângerat aseară :
Impurpurând văzduhul,
Cu boabe de rubin ;
Din pieptu-i parcă smulse
Suspîn după suspîn.
Intâiul trandafir,
A sângerat aseară ;
Prin creangi de vrajă, vântul,
Trecea ca o fanfară

Infășurând pământul,
Cu'n vis de primăvară.

III

Intâiul trandafir,
Născut de-abea murise,
Intâia rândunea
Asupra-i ciripise,
Sub raza diminetii,
Ce-i dezmierdă mormântul ;
Intâiul trandafir,
Născut de-abea murise :

Se prăbuseau pe-alee,
Cele din urmă vise,
Cu sângele lui tânăr.

III

Un fluture de noapte,
In inimă-i se'nfipse,
Și-adânc sorbi tot dorul
Ce-ardea în el de-o clipă,
Alături de floare,
Căzând, cu-a lui aripă.

ARTUR ENAȘESCU

O A M E N I ...

de LUDOVIC DAUȘ

Când pentru întâia dată văzură oamenii vițica lui Ion Bordea nimicind totul de sadată din grădina stăpînirii, fără ca aceștia s'o închidă în ochi să se ceară „ștraf” pe ea, se minunară de o năzdrăvănie ne mai pomenită.

— Care va să zică nu l'o luat pe Ion nostru în spăngi.

— De.

— Poate așa le-o fi începutul.

— Că numai cu timpul și-arată oamenii arama.

— O să vedem noi.

— Că doară nu pierde nimeni așteptări!

O săptămână întreagă dăbură împrejurarea în întrebări și răspunsuri: ce trebuiau să facă viitorul. Vechiul stăpînitor dat dracului de hărățos ce era și fulgeră pentru un știulete căzut în tufă de iarbă zmulă de vre-o vită în sat. Pe Neculai a Saftel la stîlcii bătae pentru că întâmplător și-a scăldat calul în orzoaică. Și n'a plătit să-l bîr, — ațtea zile de lucru fără să-l plătească — pentru o gîreacă aprinsă de zăchibria aruncat nu se știe de cine.

Pea că n sarcina satului cade chibritul aprins și că toți răspund pentru un lucru. Și-au trebuit să se supună oamenii, să aveau încotro, căci îi ploua cu toți oamenii și toate parastaturile și n'a sepa mult — ca să mi-i înmoae pe toți oamenii, Noroc că murit, — Dumnezeu să-l ierle, — și numai așa au răsunat oamenii. Vorba vine că au răsunat, și mai mult și-au ținut sufletul așteptându-l să vadă ce-o fi și de capul urmașului instalat de trei săptămâni în conloc, peasa și doi copii, o mamă de om, și de frate al mortului, deci din sfințenie, cu apucăturile și metehnele lui, care să pue oamenii în frigare și să părălească la foc, când pe-o parte se pe alta, pînă le-o ieși ochii din cap.

Pe puțin gîndea satul, dar stătu în tăcere nimicind de vițica lui Ion Bordea schimba fața lucrurilor. Adică... Nu s'a burzului boerul?... Nu?.

Primit lucrul ușor, cum primim președintele lan ori un stol de vrăbii zburând pe de-asupra paringului?... Nu, zău, de ce așa?... Care va se zică nu s'a născut?... Pentru odată a închis boerul și și a ierlat... dar le-o va întoarce pe dinău prilej, cu vîrf și îndesat, pe așa a fost, de cînd lumea de'ndrăta se-apă vre-o vită din sat în grădina satului boerului...

Oamenii așteptară.

Pe se implini bine luna și iată că și lui Axinte, fostul circumar, toată lumea au scormonit cu riturile prin curțile de cartofi din lanul de lipgă.

Cînd a prins de veste feciorul boerului, măică-măiculiță, a făcut spume la gură, imbroșcînd în argați cu toate grijele pămîntului și a ridicat porcii. Și iar fi dus la tăietoare. Oamenii răgălbînit cînd l'au văzut apărînd boer, dar în loc ca acesta să sudeze și să trîsnească, i-a întors porcii lui și și nici, nu l'a suduit măcar.

Pe venit și cucoana și au făcut haz de gîna porcelor împreună cu copiii, și că porcii nu știu ce fac și că ce au avea Axinte dac'au ieșit mascarii și i-ți ținea închis.

Pe boeri, halal suflete de om. Nu știu și n'au să se vadă, cale de sute

de poște jur împrejur, pâinea lui Dumnezeu, nu altceva.

Dar au să rămână ei tot buni?

Și oamenii începură să-i cerce.

Mai înainte merseră și prînseră pești și raci din iaz, pe urmă intrară în pădure și culeseră vreascuri, apoi tăiară copaci. Văzînd că nu-i trage nimeni la răspundere prînseră curaj: c'o tîlhărie la stîna înainte, apoi spărgînd stîndola și turînd câteva care cu grău. Primarul, prînzînd de veste, chemase jaandarini și lucrurile aveau să iasă rău dacă mărinimia boeroacei, sub cuvînt că ar putea să cadă pacostea pe-un nevinovat, n'ar fi pus capăt anchetei.

O săptămână, două, fu iarăși liniște. Apoi, cineva, într-o noapte, dădu foc arbei dela moară, fără să fie descoperit... Curînd după aceea, copiii proprietarului trecînd cu poneii lor pe ulița satului, răste pică, de după garduri, începură să-i bombardeze cu bulgări. Bine înțeleși, copiii renunțară să-și mai măie prin sat cășorii, dar și din pădure, într'un asfințit începu aceiași ploae de bulgări din care unul izbi și jupui bărbia băiatului mai mare. Din nou apărură în sat jaandarini fără să pună mîna pe vinovați, apoi veni vestea că boerii au plecat și, puțin timp după aceea, că și-au vîndut moșia.

— Ce-o fi de-acum cu noi?

— Dumnezeu știe.

Și uluiți, oamenii din sat, așteptară evenimentele.

Noul proprietar, nu-și făcuse bine, de

trei zile, apariția la conac și, iată-l că, descoperind pe doi flăcăi prînzînd pește boeresc, îi luă la palme și-i umplu de sînge. Două vaci prinsen porumbiște, câteva zile mai tîrziu, fură duse la curte cu vîțele lor și mulse o lună de zile drept despăgubire. Ba și un porc de-al lui Axinte, scăpat într-o noapte în poștoare fu împușcat, apoi dus la curte, la bucătărie...

Nu-i de suguit, al dracului om! Și ziceau oamenii dela un capăt la cellalt al satului.

De frică își păzea fiecare chica... Nu se mai încumeta nimeni să fure pește ori vreascuri, cu atât mai puțin să taie copaci din pădure, să spargă stîndola ori să dea foc... Ba și copiii, de după gardurile satului, ori din tufișurile pădurei, nu mai îndrăzneau să arunce cu bulgări în copii noului boer cari, ne-stingheriți mînau aceiași ponei, cum-șărați odată cu moșia... O frînă struneg toate îndemnurile, toate instinctele.

Dar cînd și cînd, pe la căreiumă, ori în câte-un colț filozofau oamenii în felul lor simțist:

— Hm! ce zici?

— Ne-au intrat opincele la apă...

— Bine mă... da, vorba vine, ce-am avut noi cu cei laltzi?..

— Păi, știu eu!

— Ce știi tu?... ori ni se urăse cu binele.

— Păi, și așa o fi dac'ă zici tu.

Și, scîrpinîndu-și ceafa, fluerau mulți a pagubă.

SFINȚIRE DE BISERICĂ

Duminică. Pe seosea se înșiră un alai ca de basme. Un arhieru în odăjdii, doisprezece preoți, treizeci de cîntăreți tineri, muzică militară, norod de prin sate și lumea venită la feredee.

Se îndreaptă tot alaiul spre bisericuța mică ce se ridică albă și nouă pe latura drumului pe fondul verde de ulmi și brazi.

Căci astăzi îi e hotărîtă sfințirea. Se oprește alaiul sus în fața ușei și bate arhieru cu toiagul de trei ori. Și de trei ori i se răspunde dinăuntru. Apoi la o a treia bătaie se deschid larg ușile amîndouă și intră tot soborul, tot norodul.

Aghezmuește arhieru în cruce pereții, catapeteazma, lespezile noi de piatră. Ocolește cu tot soborul și aghezmuește și pe dinafară zidurile noi. Apoi iarăși înăuntru arhieru și cei doisprezece preoți încep slujba sîntînd rînd pe rînd odoarele, vesmintele și cîntînd: „Pe această piatră zidi-voi biserică, și porțile iadului nu vor putea nimic împotriva ei”.

Apoi se citește fericirile, parabola cu talanții, pomenirile.

De ce totuși slujba asta atîta de frumoasă, atîta de măreț slujită — nu ne mișcă, nu ne ingenuche ca altă dată, în vre-o bisericuță veche și afumată, slujba mormăită de un popă bătrîn și gîngav.

De ce ne simțim străini, de ce ne pare străină bisericuța nouă sfințită acum!

Poate că pereții albi mirosînd a tenucială n'au încă sfințenia dată de fumul cerei, cum au pereții mușcați și îngrijiți ai vechilor biserică. Poate că cu-

prinsul ei luminos și alb nu-i încă copleșit și încarnat de mirosul smirnei și tămăii. Poate că lipsa de icoane...

Căci pe catapeteazma împodobită cu crengi de brad nu se vîd decît trei icoane.

Deasupra altarului o cină de taină, copie s'angace s'oticoasă după Leonardo da Vinci. Apoi de o parte și de alta un Isus rumen, o Magdalenă grăsună și despletită... Nu seamănă cu icoanele cu care ne-am obișnuit. Vechi icoane cu sfinți cu fața suptă și trupuri uscate de mușcenici chinuți pentru credință.

Se pomeneste acum de arhieru numele lui Andrei Saguna, domnitorul Stefan, regele Ferdinand. Cu o ultimă cruce vrem să eșim ducînd în suflet o neînțeleasă dezamăgire.

Dar deodată biserică se luminează ca și cum un candelabru nevăzut s'ar fi aprins de sus. Ne ridicăm ochii. Printr-o ferestruică îngustă a turnului octogonal a izbit o rază de soare și a aurit deodată pereții albi și crucea roie de deasupra catapeteazmei. Și crucea luminată învîrștie acum și ea în jos, raze.

Și pînă la sfîrșitul slujbei, soarele înalțat spre amiază a sulițat mereu raze prin ferestruicele turnului — și crucea de pe catapeteazmă a risipit și ea în jur lumină.

Și — smeriți — n'am mai văzut nimic alt în bisericuța nouă, pe care ni s'a părut atunce că însuși Domnul și-a recunoscut-o drept casa sa și deasupra arhierului și a celor doisprezece preoți. El însuși și-a sfințit-o.

LUCREȚIA PETRESCU

RECUNOȘTINȚA

de SARMANUL KLOPȘTOCK

Portărelul executa un sequestru, aplicând sigiliu pe ușa unei cofetării.

O vânzătoare urmărea din prag, uluită, operațiunea diabolică a magistratului—executor, întrebându-l cu o sfîciune belnăvicioasă, ce se va face cu salariul ei neachitat multă vreme în urmă?!

Ofițerul justiției după ce povățui pe evacuată să facă... „cerere de înscriere cu privilegiu la tabloul de ordine al creditorilor” continuă să ia măsurile de rigoare pentru paza fondului pus sub sequestru, refuzând intransigent, vânzătoarei, alte explicațiuni mai amănunțite.

Actele se dresază într-o bodegă și creditor-urmăritor lăsă în mâna portărelului... speșele transportului.

Târziu, portărelul depărtându-se de... partea interesată, făcu din obișnuință o verificare ușilor sediului de comerț al debitorului, pentru buna aplicare a sigiliilor.

Vânzătoarea cea nedumerită era tot la postul ei de umilită.

Portărelul încercă ușa, zâmbindu-i *instinctiv!*

Paula îi răspunse, — zâmbetul amărăciunei fără știință de carte și de legile țării în care își irosise tinerețea și năzuințele.

Totuși spontaneitatea răspunsului la zâmbetul semnificativ al omului justiției puse îndată o lucrare de gingășie peste vestimintele rupte și pline de siropuri, ale Pauliei.

Tăcătura scurtă a păruului o învioră frenetic, odată cu zâmbetul, atitudinea minorității ei inconștiente măcinață în întunerecul laboratorului cofetăriei și truda cheituită în beciurile umede ale prăvăliei de dulceturi imprimate vădit în silnicia trăsăturilor feței ei de brută cu simbrie, se risipi grabnic în lumina aceluiaș zîmbet căsnit care continua să învăluiească ademenitor pe recalitrantul portărel.

Privirea ei brunetă stieți atentă spre pecelitorul de adineaori și palmelo ei muncite se coborâră ostenite în linia coapselor turburătoare, cari se arcuiau provocător prin slina șorțului, spre cele două gambe reumatice, recurbate grosolan în doi ciorapi încăpuțați și mâncați de șoareci.

Portărelul pretextă, pentru mascarea încursiunii în lumea gândurilor nefericitei slujitoare, o examinare a clanteleor sequestrate și rostogolindu-și cumpănit privirile lui de vulpoi al legilor dela Paula spre trecătorii din toate părțile, ciupi părintește pe vânzătoare de bărbie.

Paula își topi îndată zâmbetul într'un

hohot strident de coarde de țimbal cari se ating.

— Ce ați voit să spuneți adineaori că trebuie să fac cu leafa mea?

— Să te înscrii cu privilegiu!

— Cum și unde?

— Cu salariul dumatăle întârziat, pe lista creditorilor negustorului pe care l-am sechestrat; am eu grije — eu îți fac jalha, tot eu te înscriu și tot eu îți ridic suma. — se precipită mieros ofițerul urmăririlor silite, înălțându-și servieta scofălcită în dreptul inimei.

O tăcere apăsă pe răspunsul Pauliei.

Apoi într'un târziu putu să murmure, cu ochii aplecați spre pragul stropit cu ceară roșie:

— Dar Doranule, cu toată bunătatea D-tale, toate aceste formalități trebuie făcute cu cheltuială și eu biet... nu am nici un gologan în șorțul meu!

— Nu-ți trebuie bani tăi ci... *recunoștința* ta!

O boabă mare de lacrimă se rostogoli pe obrajii feței, pârăuți de egnația cofetăriei, și ochii plânși de din dosul ei, rămaseră nehotărâți la *propunerea* dubioasă a reprezentantului legilor omeniești și tot în jos pe scândura pragului, irosindu-și zadarnic vrerea ca și stropii de ceară roșie presărați pe prispa prăvăliei, cari și ei la rândul lor se tănăuiseră zadarnic de prăbușirea avutului întemnițat.

Paula era orfană.

Educația și-o făcuse printre țiparele cofetăriei, citind în dormitor, cu evlavie, până târziu noaptea, cărți jesnice de orori senzuale.

În paginile lor infecte, Paula întâlnise o mulțime de fete fără căpătâi, cari își vânduseră fecioria pentru un... *ideal!*

Dar grozăviile acestea îi repugnavă insistent și amarnic!

Într-o zi Paula aruncă toate cărțile în foc și se certă aprig cu cei ce i le pusese în mână.

Fecioria! Atât moștenise dela părinții pe care nu-i cunoscuse niciodată și zestreă asta o păstra și o apăra cu înverșunare, ascunzând-o precaut în zdrențele ei, cu o îndârjire feroce!

Cu prilejul sequestrului, îi trecuse prin minte că, această zestre iar fi fost indirect solicitată de portărelul cel dubios, în schimbul consultațiunilor căpătate în vederea realizării salariului ei!

Și de aceea, plânse amar și îndelung

în seara zilei sigiliilor, cu capul adăncit în perna pătată de vopselele cofeturilor...

Portărelul reveni într'un târziu la protejată lui, însăcșănat cu formalitățile îndeplinite.

Protectorul inopinat al Pauliei intră dusese petițiunea de înscriere, obținuse dela Tribunalul de resort acordarea privilegiului salariului fetii și acum se aștepta vânzarea fondului urmărit pentru realizarea și plata creanței creditoarei.

Portărelul informă apoi pe Paula de toate aceste mișaloase demersuri.

Dar, în ziua aceea, Paula plânse mai stăruitor decât atunci când, în schimbul intervențiunilor către autoritățile judecătorești, portărelul îi ceruse mai... *recunoștința* ei!

Seara intenționa chiar să se arunce pe fereastră, preferind moartea în locul salariului a cărui monedă aștepta... monedă castității ei.

Încercă pe întuneric cercevelele.

Cercevelele rezistând, Paula le lozi infuriată, cu pumnul.

Dar ele nu cedară, — erau carbe, servind numai de luminător la mansardă, fără incuțori și fără balamale. Atunci Paula într'un acces de profundă desăspărare se prăbuși pe patul de campanie, adormind în sughițuri zguduitoare.

Mai târziu portărelul aduse Pauliei, ei însuși, paralele și plecă amintindu-i obligațiunea... *recunoștinței* ei.

De atunci, portărelul nu s'a mai întors iar Paula a îmbătrânit... *doamne soard!*

A Q U A R E L Ă

de V. DAMASCHIN

Zori trandafirii de primăvară.
O mână răutăcioasă a mânăjit cu
buge de buze creștetele dealurilor...
Lumina colorată prelinsă din zare, a
colorit trandafiriu ferestrele casii și
ochi obosiți ai bătrânului de pe prispă...
Bătrânul a întors ochii în altă parte...
urmă s'a ridicat cu greutate și
s'a scara dela prispă sprijinindu-se
pe de gardisior.

Oprit în mijlocul ogrăzii; privirile
s'au bălăvane pironesc anevoie cerul rece
impede ca lacrimile de bucurie, care-și
s'au lăsa deasupra umbrelor uriașe ale
cezurilor, unde zorile își revarsă lumi-
na lichidă...

Și-a mutat privirile în altă parte.
Așa aceasta spre ograda vecină; s'a
îndreptat într'acolo.

Deschis poarta.

Deget viforritat prin stufărișul gră-
dinii...

În bălăior într'o cămășuță scurtă, cu
bănele goale, cu părul încălzit și ur-
degete murdare pe fața proas-
spălată, vine în goană, spre bătrân.
În brațe tăbărește un câne alb ca un
șer de lână țigăie, cu botul roz, care
se pe furis câte-o fărâmă din bucată
pe mânușă pe care o ține strâns în
mână bălăiorul.

— Bunicule, bunicule !..

Bătrânului i s'a luminat o clipă fața
cu zâmbet, i-a îndepărtat cu blândețe
ochii, apoi l-a ridicat în brațe sus, sus
tot, la legănat de câteva ori și, do-
rându-i cu palma înăsprită de muncă
răsărit, îl sărută cu duioșie pe
frunte.

Acum a pornit-o pe cărărușa udă de
la spre casă, cu mititelul în brațe,
când cânele, un bulgăr de var în
cărșitul verde umez al ierbii, pășește
din urmă...

Casă cu prispă lată, acoperită cu
artistic frizat, lângă hornă, o bar-
să făcut cuibul : în răstimpuri, a-
la marginea cuibului un cioc po-
ca o scobitoare aurită, și iar dis-

pariorul, c'o mână pe după grama-
bătrânului, a rămas cu ochii țintă
zâmbet care apare și iar dispare...

Deget viforritat discret într'acolo,
privirea îngândurată a bă-
trânului.

Lângă șură, roboteste grăbit un
voinic, cu mânicule cămășii su-
cu pieptul păros desvelit...

După coșar, două găini somnoroase
din aripi și-au sărit peste gar-
de nule. Iar de sub șura de paie
s'au lesle și-au lîit capetele drăgălașe
bramice, o droaie de pui aurii, o
șurubă care îi tot adună, coco-
bătrân cu creasta mereu înro-
mânie și cicălitur ca un bunic
poei neastâmpărați, și niște pui-
boghete curțate de-un cocoșel pan-
șă mămăru, ca un ofițer de cava-

când în când, țaranul huciește
care-l necăjesc.

Și-a întors cu fața spre casă.

— Măi, măi femeie ?

— Așa auzită, îi răspunde...

— Murumut din sprincene.

— Măi, hai odată, că mă apucă soa-

— Bătrânul !.. hai, odată, c'apoi...

O femeie tânără, abea ducându-și bur-
ta, a ieșit din tinda casii c'o traisă în
mână, pe când în cealaltă leagănă an
punc căruia nu-i mai tace gura.

A scoborît scările.

— Ooof, că mi-ai scos sufletu ! Tu
strigi, ista strigă ! unde să mă mai în-
dind ?..

Omul, fărâșându-și necazul între
dinti, i-a smuncit traisă din mână și a
trântit-o pe prispă...

Șpre răsărit, zarea s'a rumenit ușor,
rușinat, ca un obraz de fată mare. Căți-
va nouri i-au furat din culcare.

Răccare...

...Iar pe sub zare, tremură scâncetul
plângător al cucoarelor, ca un scârțâit
de care încărcate.

Bătrânul, din coasta casii a ridicat
capul, a dus mâna strașină ochilor și-
acum urmărește căldurile de cocoare, un
fir de ață tremurată...

Oftează...

Femeia s'a întors și-a dat cu ochii de
bătrân.

— Tătuca !

Bătrânul, pășind încet, cu oboseală,
s'a apropiat.

— Eu, fată !

— Apoi, îi sta jos oleacă !

El cercetează :

— Ți-i mai bine ?

Cel întrebat clatină cu desnădejde din
cap. Apoi s'a așezat pe prispă, cu nepo-
țelul pe genunchi.

Omul dela șură și-a întors capul spre
ea : i-a privit întâi o clipă, pe urmă,
și-a căutat mai departe de treabă.

Acum a luat funia depe coarnele boi-
lor, a dat scândura din poartă la o
parte, a deschis-o în două, și-i gata să
plece...

Bătrânul i-a urmărit din ochi mișcă-

rile ; un neastâmpăr i-a încălzit fața și
acum și-a ridicat glasul răgușit :

— Măi, Gheorghită ! Te duci...

Cel strigat s'a întors, și-și privește pă-
rintele cu milă mascată.

— De, tată... mă duc !

A înțeles ce vrea să spună tată-su și
s'a întors dela el, să nu-i vadă mila
care i s'a ridicat în față. Apoi, sting-
herit, sfichiuește cu biciul o creangă
dintr'un salcâm...

— Lasă, tată, c'o să prinzi putere și-o
să mergi și dumneata la arat ! nu-i vre-
mea dusă !

— Când ?

— Ei, dac'o da Dumnezeu, la anu !..

— La... a-a-a-nu...

Bătrânul, care și-a agățat cu desnă-
dejde privirea de cărămida de sub pi-
cioare jumătate îngropată în pământ,
mângăie c'o mână ce tremură tot mai
nervos plețele învalvoiate ale nepoțelu-
lui.

— ... la... a-a-nu...

Omul a plecat. Au trecut și peste pra-
gul porții și-s în drum.

Femeia, cu traisă pe umăr, a închis
poarta și-i pășește din urmă.

A dus mâna la gură :

— Doamne, măi omule, ce-o fi și cu
tata ?!..

Vorbele i le-a furat vântul și le-a dus
în livadă.

...Departe, tremură scâncetul plângă-
tor al cucoarelor.

Bătrânul, rămas pe prispă în lumina
tremurătoare a primăverii, urmărește
cu privirile istovite pe cei plecați prin
praful drumului, omul, boii, plugul... Și,
ie-a mutat acum la căldul cocoarelor
care trec, mângăie bălăiorul pe creștet,
și-l sărută, și oftează...

O lacrimă i-a împânzit ochii...

POEME IN PROZĂ

MODELE

Maestrului Costin Petrescu

Maestrul chemă pe Myrko, ucenicul
cel priceput în alegerea modelelor și îi
zise :

— Myrko, am fost însărcinat să cio-
plesc în marmură de Cararra statua
„Sburătoare și șirete ce pustiește holdele”
și statua „Femeii generoase ce încăl-
zește pământul”. Ai trei zile : plătește
oricât, numai să-mi aduci modele potri-
vite subiectelor.

În dimineața zilei a patra, când Maes-
trul intră în atelier, găsi acolo modelele
și pe Myrko zâmbind mulțumit.

Maestrul le privi.

Iar Myrko, fericit le prezentă, chemân-
du-le pe rând :

— Maestre, iată „Femeia generoasă ce
încălzește pământul” !

O tânără goală, cu corpul de o frumu-
sețe ideală înaintă, sfidând pe Maestru
prin modestia ochilor duioși, prin obrăz-
nicia sânilor provocători și prin bogăția
șoldurilor legămătoare.

— Maestre, iată și „Sburătoare și șire-
ta ce pustiește holdele” !

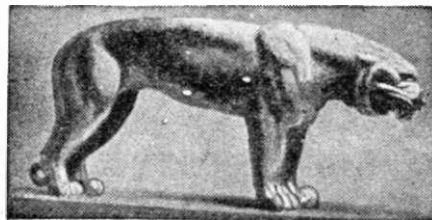
O urățenie înegrută de soare, slăbă-
noagă, în strae peticite cu picioarele

goale, se ridică sfioasă cu pasul celor ce
muncesc glia, având o coasă străluci-
toare pe umărul stâng. Maestrul o rugă
să lase coasa în jos și s'o ție ca țărân-
cile, la muncă.

— Cum le găsiți Maestre ? întrebă Myr-
ko triumfător.

— Și de astădată ți-ai dovedit pricepe-
rea Mirko. Vorrămâne amândouă aici.
După ele voi sculpta eu „Femeia gene-
roasă ce încălzește pământul” și „Sbură-
toarea ce pustiește holdele”. Sunt mulțumit
de tine : ai ochii buni și te pricepi în me-
serie. De-ași fi răscolit pământul, n'ași
fi putut găsi modele mai bune. O sin-
gură observație, neînsemnată, bunul meu
Myrko : adevărul cere ca să le punem
una în locul celeilalte.

CONST. RAULET

BĂTRÂNII...

de C. CEHAN-RACOVITZA

O casă din vechime. Cerdacul larg. Streșina joasă a unui acoperământ de demult părea pleoapa obosită deasupra ferestrelor mici. O vrajă se ascundea în înfățișarea pereților albi. Vraja vremurilor ce nu se mai întorc. În câteva odăi trăiau bătrânii. O viață tihnită, cu aducerii-aminte. În cuibul acesta sufletele erau senine și bune. Duhul stricăciunii, în care ne frământăm noi aceștia de astăzi, nu avea ce căuta aici. Un suflu creștinesc da înțelegerea deplină a drumului scurt ce-l avem dela leagăn la mormânt. Fiecare zi avea însemnătatea ei și fiecare clipă trecută ducea o șoptă de mulțumire Domnului ceresc. Totul porcede dela El, totul e în voia Lui: și omul nu e decât roua dimineții.

Prin odăi farmec. Lucruri rămase din părinți în părinți: lucruri prin care se strecura ceva din ființa aceluia cari dispăruseră. În încăperea unde bătrânii, zilnic, își depănau firul vieții: icoana îmbrăcată în argint, răspândia credința din ungherul dela răsărit. În grinda garbovită și ea parcă de vreme, aceeaș psaltire veche și aceleași slove încondoiate de mâna diaconului pe brisocavele cu peceti domnești. Aceleași gânduri adâncite ori de câteori privirea se lăsa asupra lor prin ochelari: și apoi ca pe moaște sfinte erau așezate iar în tubul învechit de tablă, să stea acolo, în amintirea scumpă a lor, și în povestea spusă de carii ce rodeau în lemnul îmbătrânit și el. Scoarța veche din perete și divanul larg din fundul casei și scaunele cu spetează înaltă de noc și fotografiile șterse și ocnita sobei și alte lucruri, toate îngănuau câte ceva înduioșător, pentru care bătrânii nu le-ar fi instrăinat pentru nimic în lume.

Aici, ei, își petrecură tinerețea și se înfășurară cu anii cari le aduseră, pe nesimțite iarna vieții. Și na odată li se umezeau pleoapele când își aduceau aminte de primăvara vârstei, din vremea când înfloriseră lilieci copilariei.

Amândoi își așteptau apusul. Bătrânul era de statură mijlocie: avea o barbă albă, rețezată: privirea plină de bunălate, purtând în cărcă aproape optzeci de ani. Bătrina, înaltă, adusă puțin de spate, cu fața sbârcită, cu ochii albaştri — frumosi cândva — cu gura ca o smochină și barba eșită în afară.

Toată ziua, bătrânul, sta cu nasul în ceaslov, lângă ferestra, cântând încet: pavogadii. Fusesse doar cincizeci și cinci de ani dascăl la biserica Nicoară și rămasese de această deprindere și încă cu una: de câte ori auzea clopotele sunând din Eși — și doar nu sunt puține — de atâtea ori se ridica în picioare, făcând semnul crucii.

Bătrana, încetinel, se îndeletnicea cu treaba prin casă.

Pentru ei nu era mulțumire sufletească mai mare decât așteptarea fiecărei sărbători. Se duceau la biserică. Și ochii bătrînii se umpleau de lumină când auzea pe soțul ei cântând cu vocea slabă, la strană.

Într'un rînd, Tatarășii, numai erau liniștiți ca de obicei. Imbrăcămintea albă a ernii, îi dăduse și mai frumoasă înfățișare. De cu zi se simțea ceva deosebit pe ulițele făcute. Oamenii umblau grăbiți, iar copiii erau nerăbdători. Și de-abia inserase și ferestrele de dela case păreau luminiți vrăjite. Harapnicele pocneau, buhaiurile nu mai încetau, iar glasurile urătorilor un nesfârșit cântec de slavă din glasurile argintii ale băeților, că li se înghețaseră degetele pe clopot, în strângerea colacilor și a câțiva bani. Pretutindeni era fericire. Lumea se înfrățise pentru o noapte.

Bătrînul nostru își îmbrăcase rîndul cel bun de haine de șieac făcut la mănăstirea Agapia, iar bătrina își luase pe spate cațaveicu, cu fața de atlas, pe jos și pe la măneci cu blana lată de-o palmă de samur.

Odaia cea mare și celelalte erau pline de lumină: o căldură visătoare, plină pretutindeni. După datină se adunară neamurile de aproape și nepoții.

Bătrînul asculta cu nesaț câte o urătură, spusă cu tălc, pe îndelete. Și grăia:

— Aistuia să-i dai o hăncuță. Face. Știe să ureze. Halal.

Și vremea trecea și somnul nici nu mai venea pe la ochii bătrînului.

După ce mai conteniră urările, nepotul Radu, căruia începuse să-i mijiască mustața, se rugă de bunic să-i mai istorisească din câte știe.

— Ce să-ți spun, copile? răspunse bătrînul cu șiretenie în vorbă.

— Orice.

O clipă bunicul se gândi și începu cu glas blajin:

— Viața are multe fețe, după cum vrei s'o ieși. Ce știi, tu, Radule? Nu știi nimica. Eu am văzut multe, am pățimit și mai multe. Am umblat prin lume. Pe vremea mea era poștalionul, nu ca pe vremea asta trenul și aeroplanul. Cu poștalionul îți era mai mare dragul să mergi: se schimbau caii la fiecare casă de poștă, și surugii mânau de prăpădeau pământul. Eu sunt om umblat prin lume: am fost și la Botușani și la Bărlad și la Focșani și mai departe în Muntenia, la București. Iar târg mai mândru ca Eși nu mai găsești oriunde. Asta s'o știi dela mine, s'o ții minte: numai este. Aici a fost binele și răul și frumuseța și belșugul Moldovei. Eu am a-

pucat vremea de trei ori a focului. Parcă târgul a fost cum e azi. Doamne ferește! Era altfel. Ce era atunci pe la mănăstirea Treisfetitele, prin piața Sfânta Vinerea, pe la Copou, pe la biserica Nicolina. Ei, săraca bariera Nicolina! Eram copil de vreo treisprezece ani: am apucat Eteria. Doamne, ce-a fost și atunci! Ce prăpăd, ce jale, ce bejenie! Iaca așa din senin veneau călătorii, când rușii și se așezau aici în Eși, și prădau și-și băteau joc de oameni și sărăciau ca lăcustele.

D'apoi prea sfântul mitropolit Veniamin Costache, sfânt era nu om. Am se începuse mitropolia cea nouă de astăzi și eram dascăl de multă vreme, și carece îmi plăceau cântările bisericilor și unde-l văd pe prea sfântul că se așeză jos de pe scările din trupul clădirii chilii de lângă mănăstire și se îndreaptă în spre zidăria nouă. Imi bătea inima mai tare. Avea o barbă albă și o privire blândă în ochii negri și purta o cruce de aur la piept și pletele-i, în coluri, cădeau pe spate după comanac. Și apropie de mine. Eu dau să-i simt mâna și prea sfântul mă întrebă: cum mă chiamă? Atâta i-am spus: Mihailache Docan, dascăl la Biserica Nicoară. Și atâta a fost. Doamne, ce vremuri erau atunci!... Ei, săraca biserica Nicolina! Pe aici a intrat cu alai domnesc Mihai Sturza. Ce-a fost și atunci. Meterhanelele cântau. Vodă pe un cal alb, cu hamuri cu argint, înconjurat de boerii curții: divaniști și de laviță. Ce coane mândre în rădvanuri. Și boeri mari și mici în caftane scumpe, cu tagane înflorite în pietre nestimate și clopotele dela toate mănăstirile și de biserici se întreceau între ele. Și Eși în floriță de primăvară... Ține minte ce grăesc eu: târg ca Eși, nu mai este.

Și bătrînul tăcu cu o duioșie în șira părții.

— Spune, spune, bunicule, mai de parte...

— Eu sunt om de moda veche și mă înțeleg cu aistia de azi...

Și tot mai rar se auzeau harapnice și buhaiurile, ca un răsnet de deșert. Se treziseră par'că Iași de altădată.

Și bătrînul oftă încet să nu-și amintea și-n ochii lui strălucia o crimă....

VIDINUL

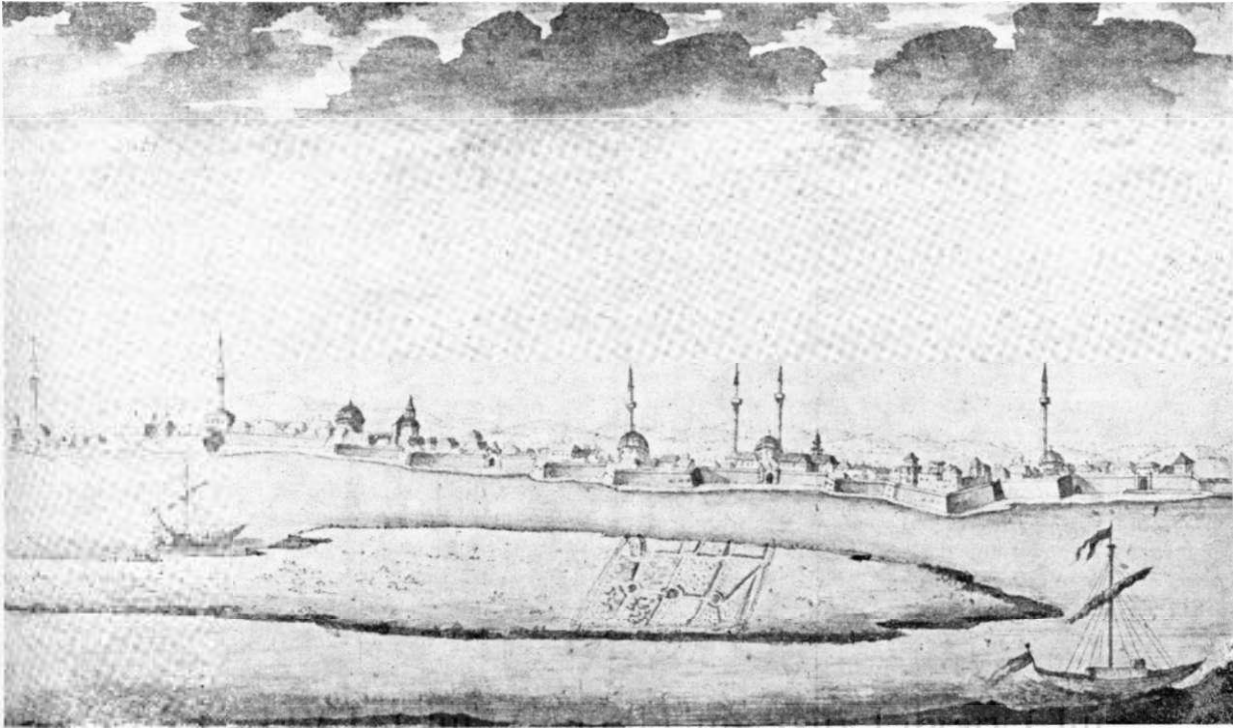
locul străvechei stațiuni romane
 a s'a ridicat după desmembrarea
 Imperiului roman orașul Vidin transfor-
 mându-se din timpul celui de al
 III-lea Imperiu Bulgar, în cetate puternică.
 Rolul important a început să joace

triva ei s'a descărcat primul tun, de pe
 malul românesc dela Calafat.

De aici apoi s'a retras iscusitul general
 Osman Pașa la Plevna, unde reuși să
 pună în grea cumpănă pe Ruși și să-i
 silească — călcându-și mândria — să
 cheme în ajutor măca dar viteaza oștire

dă felul cum știau Turcii să ridice și
 să întărească cetăți.

Menirea, Vidinul și-a împlinit-o cu
 conștiințiozitate sub Turci până când în
 1878, în urma congresului dela Berlin,
 a fost trecut sub stăpânirea Bulgarilor.
 Felul de construcție, numai bolovani de

VIDINUL, schiță de ing. austriac Spaar (1751).

cețateea aceasta după desfacerea Imperiului
 bulgar, când ajunge capitala stăpâ-
 nirii lui Sracimir, ginerile Domnului ro-
 mân Basarab-Voevod.

În timpul domniei lui Sracimir, de zi-
 țările Vidinului s'au lovit armatele un-
 curești, conduse de regele Ludovic cel
 Mare, care reuși să ia prizonier pe țarul
 bulgar. Din această pricină, Domnul
 muntean Vlaicu-Vodă a căutat să ră-
 scune injuria cumnatului, atacând și
 ridicând stăpânirea regelui ungar, care
 se văzu nevoit să libereze pe Sracimir.

După 1390 Vidinul ajunge sub stăpâ-
 nirea Turcilor conduși de sultanul Baia-
 zid Fulgerul. În timpul dominațiunii
 turcești Vidinul fu transformat într-o
 cetate foarte puternică cu menirea de a
 supraveghea atât drumul Banatului și
 al Belgradului cât și capitala Olteniei,
 Craiova.

Pașa de Vidin sau Dii, cum îl numeau
 noștrii, era temut de locuitorii Olte-
 niei, iar Banul și boerii olteniei au știut
 întotdeauna de frică.

Așezarea cetății era minunată căci de
 pe înălțimile pe care se afla, amenința
 totul românesc și păzea legătura ce
 exista pe aici între România din nordul
 Dunării și cea de pe valea Timocului.

În 1853 de aici începu Omer Pașa os-
 man să facă pregătirile împotriva Rușilor, iar în 1877
 servi ca bază operațiunilor vestitului ge-
 neral Osman Pașa.

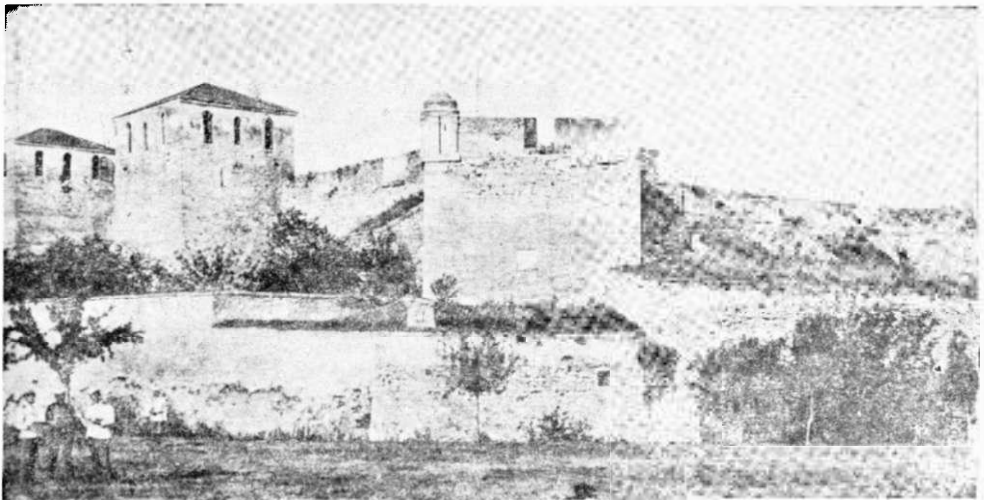
Insemnătatea și puterea acestei cetăți,
 România au cunoscut-o cu ocazia războiului
 pentru independență, căci împo-

triva ei s'a descărcat primul tun, de pe
 malul românesc dela Calafat.

De aici apoi s'a retras iscusitul general
 Osman Pașa la Plevna, unde reuși să
 pună în grea cumpănă pe Ruși și să-i
 silească — călcându-și mândria — să
 cheme în ajutor măca dar viteaza oștire

dă felul cum știau Turcii să ridice și
 să întărească cetăți.

Menirea, Vidinul și-a împlinit-o cu
 conștiințiozitate sub Turci până când în
 1878, în urma congresului dela Berlin,
 a fost trecut sub stăpânirea Bulgarilor.
 Felul de construcție, numai bolovani de

CETATEA VIDINUL la 1916.

care a fost însărcinat de Comandamen-
 tul austriac să facă planul și vederea
 cetăților de pe malul Dunării dela Ulm
 și până la Vidin.

Bogăția minaretelor, ca în ori și ce
 cetate turcească, ese și aici în evidență.

Planul ridicat de acelaș inginer este
 și mai important prin el putându-se stu-

după militarii, ofițeri, din partea stân-
 gă de jos, cari studiază un plan de luptă.

După atâtea veacuri, fără ca Bulgarii
 să fi adăugat ceva, cetatea se arată a
 fi încă destul de puternică. Pe atunci
 se lucra cu tragere de inimă și avânt
 patriotic.

MIH. POPESCU

in strainalate

JEAN DE LA LUNE

de MARCEL ACHARD

Ciudat și atrăgător e de urmărit cum se perindă ideile într'un creier creator, reacțiile combinările, transformările lor. Le Journal des Faux Mounayeurs oferă o pildă tipică și de neuitat.

O experiență ademenitoare e și de a compara rezultatele analitice sau sintetice ale unei aceleiași idei în laboratoare craniene diferite.

S'au jucat anul acesta la Paris, în același timp, două piese cu subiect identic: Moloch, — Une vie Secrete. Cel ce n'a fost ispitit de posibilitatea unei comparații, și n'a gustat ast-fel un spor de plăcere, nu se va minuna desigur de coincidența ce urmează, încă mai excitantă, poate.

Se reprezintă acum la Comedie des Champs Elysées o piesă de Marcel Achard, Jean dela Lune. Froul e un frate mai mic (ca vârstă) al omului cu mărtoaga. Dacă piesa de azi ar fi precedat pe cea de alaltăeri, o atare asemănare ar fi învrednicit pe unii să anine autorului român eticheta: plagiator.

Să ne înțelegem: îmbrăcămintea cugetului, fabula e diferită. În piesa lui Achard nu e vorba de o mărtoagă. Cu toate că, la drept vorbind, are și Jean dela Lune una, cu două picioare numai, dar aleargă de zor ș'asa, — pela diferite garsoniere. Principiul germinativ al creației, esența personajului principal e însă aceeași. În asta constă firește minunea. Ca și confratele cu adevărata mărtoagă, Jean dela Lune își trăește cu o nestrămutată credință visul de aur, și stârnește, bine înțeles, răsul batjocoritor al celorlalți.

Ită cum se petrec lucrurile:

Jef iubește pe Marceline, amanta lui Richard. O iubește ca să zic așa: definitiv. Ea e pasionată și romanticasă în același timp. Iubește, iubește necurmat, dar mereu schimbă partenerul. Lista numelor rostite cu accentul sincer de adorație sporește văzând cu ochii. Richard desgustat se leapădă de ea. Jef asistă la rupere, fi cunaste amănunțit pricinile ei; Jef — Jean dela Lune cere atunci mâna Marcelinei.

În cinci ani de căsnicie Marcelina se satură de Jef, de adorația lui, de încrederea lui. Traiul cu el este pentru ea insipid, anost. Iubește, e iubită, iar minte; e părăsită, suferă, iar plânge. E cât pe ce să se dea de gol! Nu-i primejdie, căci Jean de la Lune și-a croit pentru totdeauna o icoană de lealitate și fidelitate: Marcelina lui. Cu o candoare exasperată

el interpretează în acest sens cele mai deochiate dovezi de nerușinare a soției sale; tocmai după cum printr'un proces contrariu se folosește un gelos de cele mai microscopice bănueli pentru a îndopa pe balaurul care îi roade inima.

Atâta bună credință începe a fi suspectată de Marceline și nu numai de ea.

Se întrebă în adevăr și spectatorii:

— Cine e Jean de la Lune?

Un vizionar încăpățânat, care va sfârși prin a câștiga și el cursa fericirii. Jean de la Lune cine e? Noi îl cunoaștem: e Omul cu Mărtoaga.

Când Marceline, iarăși amoretată, îi aruncă înfărsit adevărul scârbes în față, i se arată așa cum e: perfidă, necredincioasă, pețicioasă de dragoste, când îl amână că e hotărâtă să plece pentru totdeauna. Jean de la Lune râde. Ce glumă! Ce copilărie! Ea nu se poate cunoaște, nimeni nu se cunoaște pe sine. Numai el, Jef, poate să știe, știe cine și cum e Marceline.

Și unde mi-o și zugrăvește!

Ademenitoare, limpede, iubitoare, cinsfită. — și cu atâta convingere, încât începe femeia a îndrăgi acest portret. Se îngâmfă. Uită cât e de flatat... se recunoaște.

Nu va mai pleca. Cum să nu rămână lângă cel ce o descrie așa de frumos, o apreciază atât de bine. Visul lui Jean de la Lune e prea atrăgător. Voi porni alături la braț, într'o călătorie; unde? În lună, acolo unde a descoperit Jef pe Marcelina lui. Uneori se vor coborâ și pe pământ de dragul celeilalte. Dar, mai la urma urmei, care e cea adevărată?

Crede și te vei mântui, iubește și vei fi iubit.

Rețeta a fost pentru a doua oară ilustrată.

Inrudirea acestor două concepte poate fi decât măgulitoare pentru Ciprian, un debutant. Piesa lui Achard e pe de altă parte, mai omogenă, mai echilibrată, mai puțin compactă. Tendința ei e abia întrezărită, îndolnică uneori chiar în timp ce verva comică e de o rară finețe, și exploatată cu dexteritatea unui artist rutinat. Interesul spectatorului nu slăbește, nedumerirea lui cu privire la caracterul principal atâță curiozitate. Astenția stă de strajă.

Jocul interpreților e perfect.

Jouvet — Jean de la Lune, e desigur chiar somnabulul visat de Achard. Îndrăgostit fără pathos, convins dar nu profetic, duios cu o simplitate despoiată de cea mai infimă veleitate de a face „un efect“.

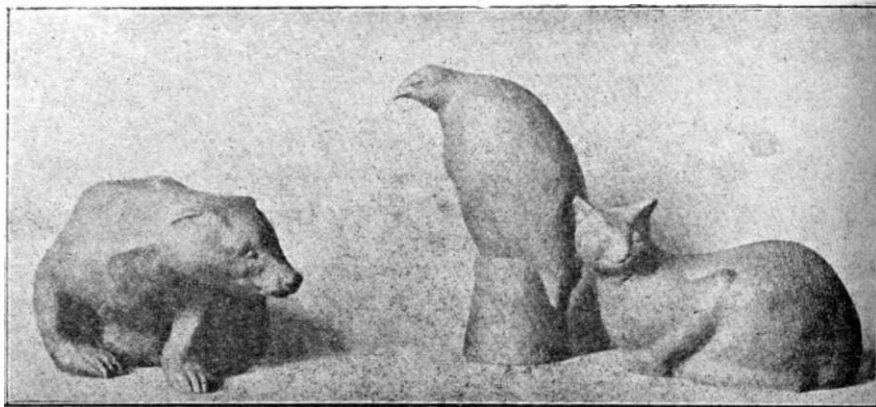
Valentine Tessier e și ea, neîntrecută de măsură și naturală. Plânge cât se poate după un amant pierdut, fără a deveni tragică. Durerea ei sinceră nu induce însă pe nimeni în eroare: va trece ca un repot.

Micul Simon, într'un rol de aur: fratele și complicile Marcelinei, un prost un leneș, simpatic totuși, — stârnește râsul de câte ori se mișcă, fără caraghioslicuri necerute; sobru și tipic, rolul studiat în amănunte și creat cu un rar talent comic.

Renar într'o singură scenă se impune ca artist cu temperament.

Colaborarea atât de strânsă între autor și actor, omogenitatea jocului actorului sunt uimitoare. Lor se datorește impresia de viață trăită cu adevărat sub ochii noștri, care caracterizează în genere toate spectacolele scenelor din Paris.

DIMITY.

critica literara

TRADUCERILE IN LIMBI STREINE

Literatura noastră, bună nu s'a bu-
rat de traducători dibaci. Dealtfel
este ușor lucru să traduci pe un
scor de samă, să-i ghicești intențiile,
să-i dai forma adevărată, să-l creezi
cu ritmul expresiei, să-i exteriori-
zi pitorescul, culoarea, pasiunea sau
măceala voită. E și mai greu când e
 vorba de poeți, cari sunt aproape in-
 traducibil sau — trecând peste traduttore
 — traduși bine, dar de o minte
 strălucită.

Pecatul inițial este că n'avem o lim-
 ba universală, cum o au Englezii, Fran-
 zii, Germanii, Spaniolii, Italianii; —
 românii nu au prea mult interes și nu
 este indelustul util — să învețe adânc
 străinește. De aci amatori cari s'au in-
 cerat să-l tălmăcească pe Eminescu,
 germana, italiană, — am auzit și în
 țara. — pe Caragiale, ceva din Sado-
 leanu, Slavici, — și atât.

Pentru că St. O. Iosif și Octavian
 Bănuș au cunoscut, în amănuntele și
 înțelegerile cele mai fine limba ungară și
 maghiară, erau așa de frumoase
 și pregnante traducerile făcute de cei doi
 — din Petoești de cel dintâi,
 — din Madach, de cel de al doilea.

Nu e ușor să-l înțelegi pe Eminescu
 în românește, trebuie să-i cântărești fie-
 care cuvânt, fiecare aluzie, fiecare răs-
 sunare de patini, fiecare rând, de netăr-
 munită tristețe. Apoi, tălmăcindu-l în
 altă limbă, trebuie să fii tu însuși
 un poet, dacă nu ca acela pe care-l
 traduce, cel puțin un poet remarcabil în
 limba ta, cu resurse de formă infinite.
 Oricine își inchipue ce i-ar trebui unui
 român cu profundă cultură și cunoaș-
 țere a poporului român, în toate direc-
 țile, ca să redea pe *Călin* sau „*Doina*”,
 sau „*Luceafărul*”!

Ar fi foarte frumoase lucruri de tra-
 dere din Grigore Alexandrescu, din Băl-
 escu din Alexandri, din Coșbuc și Go-
 na — și din foarte mulți alții.

Dar traducătorii lipsesec; au atâta a-
 tracție pentru streinii ce ar voi să cu-
 șoare exoticul, marea literatură și ma-
 gna — și din foarte mulți alții.
 Dar dacă importanța noastră politică
 și culturală crește, poate dacă ne-am afirma ca
 un mare popor, curiozitatea să vie din
 țară spre a ne cunoaște, traduce și,
 să admira sau iubi.

Creștem că această epocă va veni din
 alte motive; întâi, pentru că în litera-
 tură, bătrâne se simte o oboseală și
 saturare, o repetiție a vechilor subiec-
 tului demodare a celor noi; al doilea
 pentru că, în multe privinți, literatura
 noastră are aspecte și opere foarte ori-
 ginale ce pot interesa lumea cultă eu-
 ropeană.

Literatura popoarelor e cunoscută în
 țară cu importanța lor politică sau
 literară lor de glorie, cu cât creștea
 țara Germaniei, dela Frederic cel
 mare la proclamarea împărăției, cu a-
 tărea cultura germană căpăta un ascen-
 dent precumpănitor în mișcarea inte-
 lectuală a Europei.

State enorm de puternice, fără

să aibă o literatură extraordinară: ca
 Statele Unite ale Americii și Japonia;
 dar literatura nu este, întotdeauna, în
 raport cu progresul științei.

Statele Unite ne-au dat uriașe perso-
 nalități culturale, ca Franklin, Em-
 erson, scriitorii considerabili ca Edgard
 Poe și Jack London. Japonia are o
 civilizație milenară, o înaltă religie mor-
 rală și veleități civice extraordinare. În
 detalii în miniaturi, în perfecțiuni teh-
 nice lucrute în mătase, cercei, jad, olă-
 rie, artiștii japonezi sunt neîntrecuți, ca
 și în delicatetea și frăgezimea sentimen-
 telor, ca și în marea profunzime a pa-
 sionilor. Dar nu putem vorbi la aceste
 popoare de o literatură mare.

ARTUR ENĂȘESCU

Era vorba să i se scoată un volum și
 nu i s'a scos. Printre atâtea tomuri de
 maculatură literară, volumul său de
 poezii ar fi foarte bine venit. Dar
 soarta a fost crudă cu el — dacă se
 poate spune așa ceva despre un om
 fericit!

Dacă vezi pe un tânăr neras, zdren-
 țaros aproape, cu haine foarte soioase,
 cu ghețe scâlciate și chiar rupte, cu
 privirea rătăcită, cu fruntea în nori,
 trecând modest pe calea Victoriei sau a-
 bordând timid pe un cunoscut, acela
 este Artur Enășescu. L'am cunoscut,
 tot pe aceeași promenadă bucureștea-
 nă, și înainte de războiu, dar elegant,
 vorbind o franțuzească ireproșabilă, fi-
 năr poet, cu un volum publicat. Vorbia
 de o mare dragoste, pe care și azi o as-
 cunde în hainele prea modeste, mai pă-
 timaș ca oricând, mai fericit ca miliar-
 darul preocupat de dimensiunea afaceri-
 lilor sale.

În epoca falșilor poeți, decadenti sau
 moderniști, unde cinismul se mărită cu
 impudicitatea gleznelor și a celorlalte
 membre ale corpului, poezia lui Artur
 Enășescu este o floare de câmp parfu-
 mată, este un trandafir involt în cea
 mai frumoasă grădină. Totdeauna in-
 spirat, veșnic mânat de visul lui de
 aur, prin versurile sale trece scântee
 divină a celui mai nobil și mai pur a-
 mor. De la Eminescu, puțin au scris
 poezii de dragoste mai simțite, nici pre-
 gnante, mai frumoase.

Pe trecătorul ce-l evită burghezul să-
 tul, un dungă la pantalon și cărare la
 ceafă, salutați-l, tineri de azi cu res-
 pect, el este poetul iubirei nemuritoare,
 este trubadurul inspirat al celei mai
 materialiste epoci ce a fost vreodată.

ION FOTI

PETRE STRIHAN: „Penumbre“

Versuri — Edit. «Curierul Judiciar»

E lucru rar astăzi, ca un scriitor să
 nu facă parte din nici-un cenaclu. Fie-
 care revistă are cenaclul ei; de multe
 ori revista dispare, dar cenaclul rămă-
 ne. Acolo ca'n orice cooperativă de ad-

mirație reciprocă se creiază geniile și se
 decretează talentele.

Di. Petre Strihan, însă, și-a croit dru-
 mul singur. Departe de atmosfera cena-
 clurilor, d-sa a lucrat modest și conș-
 tiincios.

Astăzi, volumul „*Penumbre*” repre-
 zintă o activitate literară de aproape 8
 ani, de când d-sa a publicat prima poe-
 zie în „*Flacăra*”.

Versurile d-lui Strihan se pot împărți
 în trei categorii: unele cu caracter sim-
 bolist ca'n *Vioara*:

*Azi, nu mai sint nimic nu mă nșioară,
 sunt surd în larma surdă n care lupt...
 și știu că'n piept îmi plânge o vioară,
 dar nu aud când corda i s'a rupt...*

altele cu caracter sentimental (*Duo, Li-
 curiciul, Răutate*) și'n sfârșit acele cu
 caracter pur descriptiv cu imagini in-
 drăznețe, plastice, în care poetul abor-
 dează genul așa zis „modern”:

*În liniștea de aur care arde
 își lasă bariera arcușul la canton
 Și cîntă telegraful'n vînt pe patru coarde
 pe toate patru pe acelaș ton. (Ses)*

*Adie briza falduri moi de zvon,
 pe plajă un copil înalță zmeu.
 Și saltă două bărci la un pișon
 de par opincile lui Dumnezeu. (Senin)*

Am dori să putem cita în întregime
 poezia „*Cerșetorul*” care este cea mai
 bună din volum. Lipsa de spațiu ne împie-
 dică.

Din materialul poetic pe care ni-l pre-
 zintă d. Petre Strihan în „*Penumbre*”,
 preferăm fără șovăire miniaturile din
 ciclul „*Culori de apă*”, care ni se par
 concludente pentru aflarea sensibilității
 precum și pentru gradarea talentului real
 al autorului.

ALEXANDRU BILCIURESCU

NOTE BIBLIOGRAFICE

În curând va apare volumul de proză
 al d-lui George Acsinteanu, intitulat:
 „*Piatra Neagră*”.

În cursul lunei Octombrie va apare
 volumul de versuri: „*Melaniiile Gându-
 lui*” datorit poetului Ioan Georgescu.

A apărut volumul de versuri „*Trec pa-
 seri în amurg*” al d-lui Nicolae Cucu.

D. George Scrioșteanu, colaboratorul
 nostru, va scoate un volum de proză, cu
 subiecte vânătoarești, intitulat: *Vedenii
 din Moara părăsită*, care va apare în
 cursul lunei Noembrie.

Gazetaria

CIȘCI ȘI CIȘCI... . . .

O NOUA REVISTA LITERARA pare a fi „Buciumul” care apare în București sub conducerea d-lor George Tovală și George Marinescu. După No. 2 (Singurul pe care Lam văzut) am conștientizat că este o foaie de reclamă personală (a se vedea articolul: De vorbă cu d. Gh. Em. Marinescu, președintele soc. cult. „Uniunea Tinerimii”) scoasă de tardiivi admiratori ai lui Macedonsky.

Tot numărul, de altfel, e plin de colaborarea d-lui (?) Macedonsky și a d-lui George Em. Marinescu. Ni se dau și 3 clișee: a Regelui Ferdinand, al lui Macedonsky și al d-lui... George Em. Marinescu, talentatul președinte, poet, prozator, etc.

Alți colaboratori: d. Maior Sofronie Ivanovici își re-publică (pentru a câteva oară?) două epigrame, apoi: Mihail Iftoș, Ionel D. Răducanu, George Băniculescu, I. Kandluth (care traduce din... esperanto)

DAR LIMBA unor astfel de traducători — cum s'o fi prezentând oare. Iată câteva probe deplin convingătoare chiar pentru cineva puțin pretentios:

*Ce nemernic e și traiul
Care-l duceți...*

desigur : pe care îl duceți...;

*Mai avoi un cântec băchii
Î-l rostii...*

în loc de : îi rostii...
Dar cacofonia :

N'a făcut încă chelie...?

Mi se spune că traducătorul ar fi profesionist al limbii române. Se poate? Dar atunci elevii — ce zic? Și cum vor scrie?

CEEACE E FOARTE GRAV: „Buciumul” apare într'o românească sui-generis. Astfel: „Dacă aceste învățăminte ne-ar preocupa într'adevăr sincer — nu în mod ipocrit de a spunea cu siguranță fața societății de azi”.

Si: d-l N. G., care face înconjurul Europei, în care va parcurge circa 30.000 km în 3 ani, despre care am vorbit în No. trecut, se află în Italia, după ce a străbătut câteva țări dintre care și Ungaria — a cărei populație...”

Adecă: declinarea aproape completă a relativului: care, în care, despre care, dintre care, a cărei...

Și încă:

„În Noembrie a. c. se împlinște 9 ani, de la moartea marelui poet și prozator român, Alexandru Macedonsky și nimeni (nici chiar autorul articolului?) nu-și mai aduce aminte de macele (iar?) dispărut, peste al cărui urmănt, lăsat prada părăginei (așa?), s'a așternut cenușa și jalea”.

Socotim suficiente aceste citate (după modelul cărora, cele 4 pagini abundă) pentruca „Buciumul” să renunțe la acest soi de activitate culturală, iar co-

laboratorii care le semnează să renunțe definitiv la condei.

NU MERGE. Natural că și oficiul de apărător al memoriei marelui, marelui Macedonsky, făcut în astfel de condițiuni e deadreptul primejdios: totdeauna avocatul compromise cauza — dacă nu e priecput... Cred că mai mare serviciu i s'ar fi făcut nefericitului poet sau familiei care a moștenit „un traiu chinuit și lipsit de orice bucurii, o viață de vecinică luptă” dacă banii cu care apare „Buciumul”, ar fi constituit un prim fond pentru readitarea operei maestrului sau pentru ridicarea unui monument la cimitir...

În modul acesta, admirația ar fi fost mai eloquentă, iar folosul cu adevărat real. Firește că d-nii Tovală-Marinescu pot face acest lucru și de-acum încolo.

POEZIE? Dar d. M. e și „poet”. E drept căm de modă veche, căm răsunat, căm balează în ale tehnicei versului — dar totuși e. Cel puțin așa crede d-sa, cutezând să-și publice, într'un chenar cu flori de câmp, bucata „Părăsirea”.

Din însuși titlul veți fi înțeles despre ce e vorba: părăsit, poetul încearcă să-și uite iubita: „în cântece, petreceri și beție” sau vrând „pe alta cu 'nsuflețire s'o iubesc”, toate însă sunt în zadar, căci această iubită primejdioasă îi apare mereu „în vis, în zări, în gânduri”, „zâmbind voioasă”, îl chinuște, e pentru el o firană”.

Toate ar fi bune până aici. Urmează însă două versuri pline de mister:

De ce nu vii din nou la cântec de canari.

Să ne pierdem în vesela poiană?

Să-ți răspund eu, d-le poet: pentrucă e iată deșteaptă și mai ales... prudentă. Ce-ar putea să caute ea în poiană dela un asemenea poet căruia îi place să bată... câmpii?

Așadar: à d'autres...

DOUĂ POEZII DE AL MACEDONSKY, publicând „Buciumul” ne face totuși un serviciu, mai ales că nu-s dintre cele cunoscute. Deși pesimiste și tendențioase, ne facem totuși o obligațiune din a le împărtăși cetitorilor noștri. Iată-le:

MOARTEA ESTE O MINCIUNA

Sub a soarelui lumină,
Soapte umblă prin grădină,
Fluturi zboară sub cald,
Bătrânețea e un vis.

Apa cântă la fântână,
Și cu trestia se 'ngână,
Iar sub soare sau sub lună,
Moartea este o minciună.

DOINA ROMANULUI

Oltul nostru aur poartă...
Noi cerșim din poartă 'n poartă.
Pomii noștri-s plini de poame...
Și noi toți murim de foame.
Prin păduri abia peți trece...
Și 'nghetăm în vatra rece.

Câmpii rod dau cât se poate
Însă alții le iau toate.

Suntem prada soartei rele,
Înlemnim cu ochii 'n stele.

PROBLEMA CĂRȚII este discutată, multă pricepere, de d. Liviu Rebreanu („Ad. lit. nr. 451). Chestiunea prezintă mai multe aspecte. Astfel: aspectul editorial: „să-i dau scriitorului posibilitatea să-și tipărească volumele ca să fie astfel în contact cu cetitorul”.

Apoi chestiunea hârtiei: „Hârtia igienă, nu numai că e scumpă dar e și proastă și strică estetica cărții de care cetitorul îi e scârbă”.

În fine — cea mai acută — „criza cetitului”, la aproape optsprezece milioane de locuitori, avem un număr infim de cetitori”. Si: „Stratul de cetitori cărmină adresăm noi scriitorii, e foarte subțire însă, și trebuie adâncit câștigând încetul cu încetul, și pe cetitorii de gazetă”.

Dupăce ni se dau câteva mijloace de răspândire a cărții, d. L. R. conchide că rătăcind în această criză e generală: „la există în țări cu secole de literatură spate și unde cetitorul caută cartea, cum caută pâinea”.

Plină de interes e și comparația cu urmează:

„În Franța, din 16.000 de scriitori, sim vreo 300 cari circulă, iar pricosiții scriitori doar câteva zeci. În Germania, deasemenea. Acolo, criza e mai acută și scriitorii duce mai greu. În România — scriitorii nu moare de foame. În Franța și Germania — da. Noi sântem mai puțin, avem o literatură mai tânără și ne ajutăm unul pe altul. Sântem în familie...”

UN TÂNĂR, dorind să se releve cu orice pret, ne invită la o polemică, sub pretext că ar fi auzit... Respingem mânașa (după cum am respins-o și altădată) pentrucă e mănjită cu lipsă de politeț și de cuviință. Dacă polemice în genere ne repugnă, cu atât mai mult nu ni le putăm permite când adversarii, deși înălțat pe picioroașele propriei imaginațiuni, continuă să fie comedia invizibil, cu toți ochelarii cari ne caracterizează. Nu noi vom recita poveștea Cavalerului dela Manca. E tot ce putem răspunde. Firește că vina o poartă cel ce ne-a provocat.

FIGURI DIN ANTICHITATEA CLASICĂ publică d. I. M. Marinescu și prin paginile „Revistei clasice”. Astfel, în p. 1, ni este schițată, figura marelui Iulius Caesar.

Acelasi număr publică următoarele traduceri în versuri din marii poezii din antichității: Lucreția: Odă către Venus (după Invocație și Dedicția din „De raturum natura”) de G. Murnu; Vergilius, Aeneida I (1—124) de N. I. Sterescu;

Vergilius: Aeneida I (325—446) de Valentin Al. Georgescu;

Horner: Odiseea (Rapsodia a IX-a) de Cezar Papacostea.

În foarte bogata cronică a „Revistei clasice” ni se vorbește despre următoarele cărți:

I. M. Marinescu: Satirele lui Juvenal (trad. în versuri) Buc. 1928.

G. Murnu: Iliada lui Homer.

Carol Blum: Cauzele relegării poetului roman P. Ovidius Naso la Tomis Cernăuți, 1928.

G. Popa Liseanu: Istoria literaturii latine pe bază de texte. Buc. 1928.

literara

oseama de cuvinte

O tânără fată veni într-o zi la celebrul pianist Rubinstein și îl rugă să o asalte cum cântă la pian și să-și dea părerea.

După ce obținut audiența solicitată, ea întrebă timidă pe marele pianist:

- Ei, scumpe maestre, ce mă sfătuești? Mărită-te cât mai curând domnișoară! răspunse maestrul.

Sulbac, repeta în piesa expresionistă a unui autor modern. Acesta, nemulțumit de felul cum actorul își spune replicile îi zise:

- Cum se face dragă Sulbac, ca tu ești atât de vesel și plin de antrenament de toate zilele, ești atât de trist când spui replicile din piesa mea?

- Păi, scumpe maestre, în viața de toate zilele, textul... e de mine!

Berlioz, înainte de a muri, spuse cu remușcare prietenilor săi:

- Acuma că mor, cred că o să încep să cânt muzica mea...

Mozart, Arnaud era un mare admirator al muzicii lui Glück.

Într-o zi un răutăcios făcea observații nedrepte despre muzica lui Alceste și spunea:

- Ca de obicei Glück nu e inspirat, muzica lui Alceste a căzut...

- Da, a căzut din cer! răspunse ababil.

Tristan a scris o piesă de Tristan Bernard, prin excepție nu avea succes.

Prietenii îi ceru două fotolii.

Pe un pol, răspunse Tristan, să dau două locuri, dacă vreți o bancă nouă!

Răspunzând unui solicitator care îi cerea o încredințare la aceeași piesă, Tristan Bernard îi comunică:

- E prudent să ai un revolver la d-ta și să-ți fie cu în deșert!"

Pe transatlanticul care conducea un grup de operă spre Brazilia, artiștii erau cunoscuți:

- Eu sunt prim-tenor!
- Zău?!... Și eu!
- Și eu tot prim-tenor!
- Și eu!
- Și eu!

Pe cinci prim-tenori cu aceluși roluri.

Un-ameriți chemară pe impresariul trupei, care le explică:

- Foarte simplu, sunteți cinci tenori și văd mergem în Brazilia! Trebuie să vă asigur că am cel puțin un tenor, și acolo băntue actualmente ciurma...

bazar

O EXPEDIȚIE LA POL

În prezența profesorului Fidtjof Nansen un aranjament a fost încheiat între ministrul transporturilor Reich-ului și doctorul Eckener, prin care guvernul german pune la dispoziția societății internaționale de studii pentru explorarea polului Nord, dirijabilul *Contele Zeppelin* pentru trei călătorii aeriene la pol. Expediția va avea loc în primăvara anului viitor.

Nansen a ales ca bază Fairbanks, în interiorul ținutului Alaska, regiune unde clima e continentală, vânturile favorabile și ceața foarte rară.

CUM SE POATE STERILIZA LAPTELE DESTINAT COPIILOR?

Iată o problemă de cea mai mare importanță pe căldurile acestea mari favorabile ucigătoarelor gastro enterite infantile.

Dacă laptele destinat adulților și copiilor cari nu mai sug poate fi doar fier, nu tot astfel stau lucrurile în privința sugacilor. Laptele pentru aceștia trebuie sterilizat într'un aparat zis „sterilizator” dintre cari cel mai bun este acela al lui Budin.

Laptele ce trebuie sterilizat este reparatizat într'un anumit număr de biberoane conținând exact cât îi trebuie unui copil ca să sugă.

Biberoanele sunt introduse apoi în sterilizatoare.

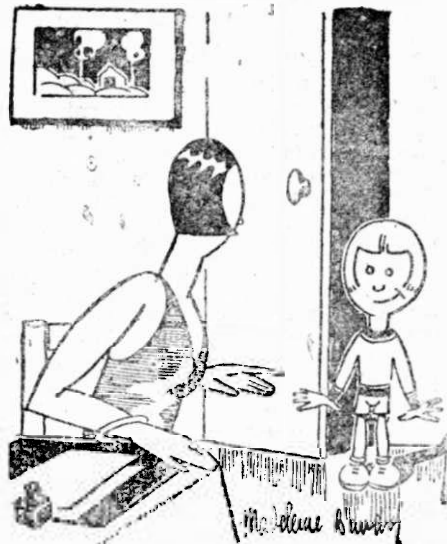
Acestea sunt umplute cu apă rece în care se adaugă puțină sare astfel ca să ridice temperatura de fierbere. Se pun apoi pe foc și se lasă să fiarbă 40 minute închecate. Apoi se lasă să se răcească. Laptele se poate conserva 24 ore într'un loc răcoros.

- Singur eu am scăpat, d-le șef...

- Meritul d-tale. Pentru asta te rog să primești felicitările mele. Dar... pentru că ți ai permis să umbli printre linii ești amendat cu 100 franci conform regulamentului...

INTIMITATE

- Lulu dragă, nu e politicos să intri în cameră, fără să bați la ușă.

- Oh! nu-i nimic măicuță, e așa de mult timp de când ne cunoaștem...

(Dimanche illustré)

PREVEDERE

- Nu-l cunoști?!... E bancherul X., care a creat o casă de prevedere și tot el ține și fondurile.

- Bine, bine, dar pe el cine o să-l țină...

(Show)

DUPA ACCIDENT

carti redate în extrase

LA ROUTE ET LA MAISON

Claude Chanvière

Spoarește neîncetat numărul femeilor scriitoare, precum și valoarea operei lor. În frunte cu neîntrecuta, geniala Colette, tot mai multe pornesc la cules de lauri. Printre atâtea aureole străluce tot mai viu a Claudiei Chanvière. Autoare tânără, talent copt și glorie bătrână pe care a cucerit-o dintr'o dată și decum s'a arătat tuturor, desfășurându-și zilele ca un „șirag de boabe cernite și sgrunțuroase: „Femeia nimănu” (La femme de personne). Confidența e de o tristețe nespūsă, ea învăluie simțirea într'o broboadă de crep, iar jalea se infiltrează în suflet copleșindu-l pe nesimțite, precum se lădesc pe un zid petele de umezeală. O impresie identică, de frig nesănătos se desprinde din: „Mes amis”, „La Coalition” de Emmanuel Bove; dar mizeria morală și fizică a Mariei Pascal, copil mai nefericit de cât un orfan, iar apoi orfană mai părăsită decât un câine, e poate mai impresionantă încă. Pe urmele ei ne așundăm tot mai adânc în cenușe rece, și ne cutremurăm cu ea.

La Route et la Maison e ultima scriere a Claudiei Chanvière, scriitoare neobosită, lucidă până la cruzime, adevărată până în măduvă.

scriitori de tineri. Therèse și Didier s'au preumblat multă vreme, doar pe poteca netedă, îngustă a căminului fără povești și fără copil. În urma unei operațiuni sericase, Therèse începe să vadă viața cu alți ochi. Spre deosebire de tinerețea un dor nelămurit o tulbură, Didier n'a prins de veste, pe el îl deranjă tot vechiul ritm, iar viitorul îl înghețază încă.

Și când din senin li se aruncă la picioare un prunc de trei luni.

Therèse se și simte mamă. Iubitoare, răbdătoare, nesocotită, absurdă: pățimașă. Când privește decamdată cu ochii răi un copil, cu ințelesul îl adoptă și cu ințelesul vede și el în flăcăul crescut de azi pe urmașul, moștenitorul legitim. Când respiră usurați bătrânii, știu cine să se așeze și o va locui, o va îngriji căminul lor. Tot ce au va fi a fiului, a copilului svârțit peste gard: Philippe.

Philippe? Fătul unei slugi siluete de copil vagabond. Copilul drumului, al gliei și al bășii de mic, ca puiul de fiară, și al de hoinărit, îl muncește de fragede și sbate, se opinteste instinctiv. El îl vrea drumul și praful, aerul și căldura. Philippe le ascultă fermecat chemările. Sîtul de bine, de cocoleală își ia cuvântul. Fără ispravă. El vrea și căminul, glasul acela Philippe nu poate să-l audă. El s'a înfruptat și din căldura, tichnită de mâini ocrotitoare. Oscilează ca un pendul, și când se oprește, când se strunește. În sfârșit, o ultimă raită pe câmpia libertății, înclinându-și capul, primește sgară. Lucește și șchioc, fărucit: șoimuleț cu aripi

șchiocite, vagabond desvîlăguit: Philippe 1).

I se păru lui Filip că încălecase biroul postal, prăfuit și îngrămădit.

Pe firele cele întinse, s'abura depeșa: *Indărăț nu mai vin. Adio. Ertare.* Își umplu cu aer pieptul.

Se întindea, deșert dar nemăsurat, drumul

El îl îndemna pe Filip, care era fără regret, fără remușcare, fără amintire, extatic, în animalitatea lui și gustând un maximum de fericire: aceea de a crede că-ți vezi visul cu ochii.

Vântul matinal cântă din flaut.

Cântă și cocoșii.

Sub poarta unei biserici un cerșetor doarme cu gura căscată. Pușculiță.

Filip va merge până la mare, acolo pachetotul își umple pântecul.

Oameni își proptesc coatele de marginita lui, femeii îi încredințază plângând comoara lor. Copii îl pipăie, îl mângăie.

1) Iscusința simplitatea cu care Claude Chanvière a redat frigurile cari s'abundă pe un băietan menit să cunoască un exces de virilitate, un dor năprasnic de ducă și toate pornirile unei firi clocontind de vitalitate, sunt în adevăr uimitoare. Foarte chibzuite, firești sunt și reacțiunile datorite înrăuririi lente, moleșitoare, exercitată de mama Therèse. Diplomația acestia, gelozia inițială a lui Didier și treptat, treptat aprobarea lui tacită, tănuțită cu privire la cel ce vrea să șfârșească jugul, — sunt observate, veridice, mișcătoare.

Și ce plin de viață e stilul!

Claude Chanvière: un nume de reținuț, un autor de urmărit.

Numai o scară îl mai leagă de pământ.

Enigmatic și splendid, vaporul domnește peste ținutul său.

Două mici remorhere negre prin două cingători de uriaș îl rețin și-l vor conduce în largul mării. S'apoi, privind soarele, calm ca un patriarh-simbol, alb ca un cer de iarnă, frumos ca o catedrală, solemn ca o simfonie, el va spinteca nemărginirea, va intra în orizont, la ritmul imensei sale inimi de oțel.

Peste câte-va ore va fi și Filip: un pasager.

Cu părul lins, cu nările deschise el nechează de plăcere. Merge, înaintează. Ajunge. Vede, privește drept în fața lui. drumul alipit ce pare gata să se deslipească.

Setrezise inundat de bucurie. Hotărît nici că se mai reîntoarce. Habar nu mai are de casă, de comerț, de familie, și de toate tradițiile lor.

O forță necunoscută îl împinge. El nu mai sta la indoială.

Vor muri bătrânii poate.

Cu vremea, cu'n altul, mititica va uita.

Când va fi moșneag garbov se va înturna spre casă. Ii va bate inima mai repegior în fața calvarului...

Prăvălia! Nici se sinchisea el de prăvălie!

Se năpustea asupra zidurilor, deschidea brațele să poată cuprinde: tot!

Socoti. Mai avea ceva părălute. Nu destule ca să întreprindă călătoria ce-i băntuia visurile tot adolescente.

Alte rase, alte moravuri, alte limite.

Decepție.

Totuși va cheltui bănișorii. Apoi, la nevoie, va munci.

Era fără frâu și n'avea țel. În clipa de față atât avea preț.

Luă cu chirie o barcă-automobil și făcu înconjurul coastei.

În zori, înainte, în bătaia vântului, sta privind largul mării.

Tovarășul pescuia. Mâncau împreună paștele fript. Pâinea era umedă, beutura căldicică. Fumau amândoi, tăcuți: apoi pilotul fluera curățindu-și mașina. Iar Filip, își relua locul: reclintit, înainte.

Treceau sub cer cargouri în vâlmășag de păsări și fum.

Pământul era roș, verde, alb; aquarele.

Pânzele se aplecau, mrejele pluteau.

Spre înserate, își adăposteau luntrea într'o scobitură. Și pe lemnul jilav se înfășurau amândoi în cuvertură. Se perindau stelele. Mâini nevăzute le legăna somnul greoi și sărat. Deșteptare fastuoasă.

Filip va vedea Orientul aurit. Ochi negri. Bronz. Lenevie. Belșug.

Stând pe vine, își goli buzunarele. Gata cu banii!

Se isbea de cea mai serioasă pedică. Bombăni.

— Ei, va vedea Orientul! mii de draconi!

Plăți și urmări cu regret de șgărcit cum i se topeau economiile.

Va câștiga el altele...

Găsi ușor un loc de calfă la un ceașornicar.

Câștigul era pe sponci; muncea fără haz, trebuia sosit la ora fixă, plecat la oră fixă. Noroc că patroana era durdulie. Ea îl îndrăgi, îl îndopa în ascuns cu zaharicale și siropuri. Sub o tichie neagră, patronul dormea cu nasul într'un roman popular. Camera din dosul prăvăliei mirosea a grăsimă sfărâită. Filip dormea într'o gașcă, sub pod. Era deșgustat.

Camera lui, colo, tot spânzura între copaci...

Da târcoale pe maluri. Să te faci marinar, liber tot nu ești...

Colo câștiga într'o zi, ce agonisește aci într'o lună. Ar fi putut să o convingă pe Françoise și mai târziu să fi călătorit un an, doi ani... Tot dat, tot întârzieri...

Părăsi slujba fără lămuriri.

El striga drumul, drumul îi hipnotiza.

Își vându valiza, hainele: cumpără niște boarfe, o caschetă.

Pământul îi era prieten, el va vedea de nevoile lui.

Era grăbit să-și vadă împlinindu-se menirea.

Se descurcă cum putu, odihni prin șuri pline de fân. El încuia oamenii până a doua zi. Lătrat de câine și injurături îl deșteptau. Capul, șălele îl durau.

Mergea spre un punct, acel punct nestatornic al orizontului...

— Nu, nici vorbă să mă reintorc! nu! nu mă reintorc!

Își mușcă de furie degetele.

Își distrusese toate hârtiile de identitate.

Se afundă sălbatec în mișelia lui.

Cerși. Cu el erau darnice femeile. O față se offeri să-l întreție.

— Îi dete brânci.

Bărbați îl injurau.

Se adapă de la izvoare, aprinse foc din paie uscate, și fură fructe drept hrana. Dar îi era frică.

Și, — la iarnă?...!

Îi era foame, foame de supă deasă, de fripturi în sânger, de plăcintă, de vin ca focia cepei.

Miros de mănărică piperată de epure l'ar fi făcut să leșine...

Găsi un jurnal, îl ceteri în întregime, și anunțurile.

Pentru ce se încăpățina ast-fel?

Fugea de mare, tot mai mult trăgea spre oraș. Părăsise drumurile, bătea străzile acum.

Drumul îl vrăjea, străzile îl silceau să judece. Se mai bucura totuși la cugetul că e un mai nimic.

Dar colo, sub lampă, mai vorbeau oare de el? Il mai luheau acolo oare?

În pieptul obosit se sbătea o duioșie înăbușită.

Își zise: Imbecile!

Apoi rectifică:

A! dacă ași fi bogat.

Îi văzu venind de departe, călări și țepeni bine.

Ar fi putut să le scape încă.

Și Filip nu-i ocoli.

Îi întâmpină ca pe o pomână.

Era murdar, bărbos, lăhărit și ostenit, atât de ostenit.

Il întrebară:

— Hârtiile.

Caii clătinau capetele lor lunguete, pintenii străluceau pe pântecel lor de mahon.

El răspunse:

— Arestați-mă.

Și, pașnic, se luă după ei.

Ploua, ploua.

Prin noroiul lipicios drumul îi strunea încă picioarele sale șgăriate.

În fața brigadierului Filip dete un nume, o adresă.

Apoi, așteptă într'o închisoare luminuoasă alături de un bețivan guraliv și de un tărăie-brău pismăreț.

— Norocos îmi ești, bre. Ai părinți, ai un cămin, n'ai să înfunzi spitalul. M'am săturat de hoinărit și eu; nu mă pot odihni de cât la dubă.

Căci o altă depeșă alerga pe firile strălucitoare:

„Veniți să reclamați fiul, fără bani, fără livret“.

Vanitatea lui Filip se sdrențuise.

Se lepădase de niște legături odioase și aceleași legături reveneau cu mare rezoluțiune spre el.

Domnul Mourier îl apucă încețșă mână.

— Libertatea, e ca bunul Dumnezeu o himeră cu care se exaltă și se gâde oamenii. Mama mi-a jurat că cea, Françoise te așteaptă. Nimic cunoaște pățania.

Îți voi u cumpăra haine, vei lua te vei duce la coafor Vom oina...

Am oprit cele mai bune camere de Am reviste, îți voi u da un auto, și

— Mă voi u însura, declară Filip.

Fiind singuri, Didier, deodată îl brațe.

-- Fiul meu, te iubesc.

Il sărută și Filip. Rușinos, el risi

-- M'am înșelat.

— A! zise Domnul Mourier, u înșelat; n'ai isbutit. Trebuia pu altfel. Care ți-ora dorința?

Pentru ce nu mi-ai scris. Tiași mis bani.

Orologiu pneumatic al gării și plinea înconjurul cadranului.

Îi se preumblau ținându-se de

Drumul era de culoarea mierii.

Șine se avântau sub un tunel.

De ici, colo, prin fața casei lor, bieți oameni. Ei observau pe călii același aer satisfăcut al tuturor parturilor, și care înseamnă: „poțu rog“ sau „priviți mă rog“.

Din cercul de haine despuțate, Françoise saltă, ușoară. Dete înlătură a searceafurilor și o reînchise asupra. Luna lăcuia geamurile stinse, între spânzurau stele.

Teii scuturau în noapte parfumat voluptos. De la un dancier se luă pe esplanadă o lumină crudă. Pe prăfuit „estradă cu ghirlanzi electrice“ muzicanți umezi, cari suflă, scârție rechii cari trec, se scutură, se dă iar se unesc, asudați și hotărâți.

Când se simt prea plecoștiți, îi mează aerul răcoros. Sub arbori, a pedeca de alte trupuri îmbrățișate laș ritm continuă.

Apoi se desprind. Umbra cadetă într'atât de neagră în noaptea. Se vor stinge lămpile când cea din pereche se va fi săturat de țop dorință. Iar muzicanții și vor batistele și vor închide în cutiile piele: flautele tromboanele, violoncelul.

(Continuare în nr. 17)

